

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Postavení zájmových asociací municipalit ve Skandinávii

Bakalářská práce

Autor práce: Michal Hinda

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Petr Jüptner, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2018

Michal Hinda

Bibliografický záznam

HINDA, Michal. *Postavení zájmových asociací municipalit ve Skandinávii*. Praha, 2018. 75 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Jüptner, Ph.D..

Rozsah práce: 92 112 znaků

Anotace

Do vertikálních typologií správního dělení se promítá celá řada aspektů. Jedním z aspektů je i způsob prosazování zájmů, respektive volená strategie pro prosazení klíčových politik municipalit. Ačkoliv každá z vertikálních typologií pracuje s jinými kritérii, ve všech typologiích lze odhalit dva stejné způsoby prosazování municipálních zájmů. První způsob je přímý způsob prosazování zájmů pronikáním lokálních politiků do vyšších pater politiky. Druhý způsob je nepřímý způsob, kdy jsou zájmy prosazovány skrze zájmové asociace. Tyto dva způsoby prosazování zájmů lze více či méně regionálně vymezit. Pro země jižní Evropy je charakteristický přímý způsob prosazování zájmů, pro země severní Evropy je to pak nepřímý způsob prosazování zájmů. Předmětem předložené práce je výzkum postavení zájmových asociací municipalit v zemích, pro které je charakteristický nepřímý způsob prosazování zájmů – tedy v Dánsku, Norsku, Finsku a Švédsku. Postavení zájmových asociací je zkoumáno skrze indikátory, které ukazují míru vlivu zájmové asociace. V celé práci je chápán vztah vlivu a postavení jako přímo úměrný, kdy větší vliv implikuje silnější postavení a menší vliv naopak postavení slabší. Mezi zkoumané indikátory patří autonomie zájmové asociace, zdroje zájmové asociace, taktika lobování, typ vlivu, charakteristika projednávané věci a odpovědnost politického systému. Na základě hodnot jednotlivých indikátorů docházím k závěru, že u zkoumaných zájmových asociací municipalit lze předpokládat silné postavení.

Annotation

Vertical typologies operate with different aspects of vertical relationship between municipalities and central government. Among others the important aspect is the way of promoting the municipal actors' interest to central government. Although there are some differences in vertical typologies concerning the criteria used, all the typologies are in conformity with the way of promoting municipal actors' interests. There are two main way of promoting interests across Europe which can be recognized even geographically. The first model recognizes a strong personal relation of local authority (mayor) with the higher levels of political system. The second model operates with indirect way of promoting interest through municipal interest associations. The aim of the thesis is to study the position of municipal interest association in countries who are considered as model countries of indirect way of interest promotion. Specific indicators are applied to measure the influence of the

interest association. There is a direct proportional relationship between influence and position. Greater influence implies stronger position and vice versa. The main indicators applied to this thesis are autonomy of the association, resources of the association, lobbying tactics, type of influence, issue characteristics and political system accountability. As almost all the indicators acquire high values the findings of the thesis suggest that the municipal associations studied enjoy a strong position.

Klíčová slova

zájmové asociace obcí, nepřímý způsob prosazování zájmů, zprostředkování zájmů, Skandinávie, vertikální typologie, LGDK, ALFRA, KS, SALAR

Keywords

associations of municipalities, interest representation, Scandinavia, vertical typologies, LGDK, KS, ALFRA, SALAR

Title

Position of Association of Municipalities in Scandinavia

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Petru Jüptnerovi, Ph.D. za cenné rady při zpracování projektu bakalářské práce. Zároveň bych rád poděkoval všem respondentům dotazníkové šetření. Rád bych také poděkoval mé rodině za pomoc při korekci textu.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
1.1	UVEDENÍ ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	1
1.2	CÍLE VÝZKUMU, HLAVNÍ TEZE PRÁCE	2
1.3	VÝBĚR PŘÍPADŮ A METODA SBĚRU DAT	3
1.4	STRUKTURA PRÁCE.....	5
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	7
2.1	TYPOLIE OBECNÍHO USPOŘÁDÁNÍ.....	7
2.1.1	<i>Typologie autorů E. Page a M. Goldsmithe</i>	7
2.1.2	<i>Goldsmith 1992</i>	8
2.1.3	<i>Hesse a Sharpe</i>	9
2.2	UVEDENÍ A SROVNÁNÍ PŘÍKLADŮ VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍ	11
2.2.1	<i>Dánsko</i>	11
2.2.2	<i>Norsko</i>	14
2.2.3	<i>Finsko</i>	16
2.2.4	<i>Švédsko</i>	19
2.2.5	<i>Shrnutí</i>	22
3	TEORETICKÁ ČÁST – ANALÝZA ZÁJMOVÝCH ASOCIACÍ	23
3.1	MĚŘENÍ VLIVU	23
3.1.1	<i>Indikátory vlivu zájmových asociací</i>	23
3.1.2	<i>Problémy při studiu zájmových asociací</i>	25
4	EMPIRICKO-ANALYTICKÁ ČÁST	28
4.1	AUTONOMIE ZÁJMOVÝCH ASOCIACÍ.....	28
4.2	INDIKÁTOR ZDROJE ZÁJMOVÝCH ASOCIACÍ.....	29
4.3	TAKTIKA LOBOVÁNÍ	32
4.4	TYP VLIVU	35
4.5	CHARAKTERISTIKA PROJEDNÁVANÉ VĚCI	35
4.6	ODPOVĚDNOST POLITICKÉHO SYSTÉMU	38
5	ZÁVĚRY	39
5.1	SHRnutí ZÁVĚRŮ, ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	39
5.2	NEDOSTATKY VÝZKUMU, SMĚŘOVÁNÍ DALŠÍHO VÝZKUMU	42
6	SUMMARY	43

7	SEZNAM ZKRATEK.....	45
8	SEZNAM TABULEK.....	46
9	ZDROJE	47
9.1	ČLÁNKY	47
9.2	OSTATNÍ ZDROJE	49
10	TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	57
11	SEZNAM PŘÍLOH	65
12	PŘÍLOHY.....	66

1 Úvod

1.1 Uvedení zkoumané problematiky

Vnímání pojmu demokracie v západním světě je v každé zemi odlišné. Odlišnosti západní demokracie lze pozorovat mimo jiné také v rozdílnosti územně-správního dělení a míře lokální autonomie substátních jednotek. Právě územně-správní dělení je úzce spjato s vertikálními typologiemi, které pracují s celou řadou aspektů vertikální dimenze územně-správních vztahů. Ve vertikálních typologiích (autorů Page a Goldsmith, Goldsmith, Hesse a Sharpe) se lze setkat s aspekty jako finanční autonomie, samostatnost v rozhodování, funkce municipalit, ale také s aspektem zprostředkování zájmů municipalit, tedy způsobem volené strategie municipalit při prosazování zásadních politik (Kruntorádová, 2013, s. 161).

Každá typologie identifikuje několik modelů, přičemž pro každý model je charakteristický jiný způsob prosazování municipálních zájmů. Ve všech typologiích se objevuje jak přímý způsob prosazování zájmů, pro který je specifický přístup lokálních autorit do vyšších pater politiky, tak nepřímý způsob prosazování zájmů, pro který je specifický způsob prosazování zájmů skrze zájmové asociace. Autoři jednotlivých typologií pak konkrétně pracují s těmito modely¹: autorská dvojice Page a Goldsmith pracuje s tzv. severoevropským systémem, autor Goldsmith ve své typologii pracuje s modelem sociálního státu a autorská dvojice Hesse a Sharpe pracuje se severoevropskou skupinou². Jak je již z názvů některých modelů zřejmé, jednotlivé modely lze více či méně také vymezit i geograficky. Nepřímý způsob prosazování zájmů je specifický pro země severní Evropy. Přímé prosazování zájmů se pak projevuje v zemích jižní Evropy. Mimo již zmiňovaný způsob prosazování zájmů existují i další specifika daných modelů. Pro modely geograficky spjaté se severní Evropou je pak charakteristický menší počet municipalit, jejich větší nezávislost (míra samostatnosti v rozhodování) a silná decentralizace funkcí. Předmětem bakalářské práce jsou zájmové asociace municipalit v zemích, kde je charakteristický právě nepřímý způsob prosazování municipálních zájmů.

Fenoménu decentralizace, lokální demokracie, lokální autonomie a obecnímu uspořádání se věnuje celá řada autorů jak českých, tak světových (Goldsmith 1992; Heinelt,

¹ Pro které je charakteristický nepřímý způsob zprostředkování zájmů.

² Samozřejmě v každé typologii existuje model, pro který je charakteristický přímý způsob prosazování zájmů. Detailně jsou jednotlivé typologie popsány v samostatné kapitole 2.1 Typologie obecního uspořádání.

Hlepas 2006; Kruntorádová 2013). Jednotliví autoři se primárně zabývají územně-správním uspořádáním, charakteristickými znaky municipalit ve vztahu k centrální vládě, přičemž každý autor, či autorská dvojice pracují s jinými charakteristickými vztahy těchto úrovní. Obecné prosazování jakéhokoli zájmu na státní úrovni skrze zájmové skupiny je celkem rozšířený fenomén a stav jeho zkoumání je na obecné úrovni rozsáhlý. Vícepřípadové kvalitativní výzkumy zkoumající postavení zájmových asociací, respektive hájení zájmů substátních jednotek, spíše neexistují³. Ačkoli několik vědeckých prací na toto téma existuje (v českém prostředí např. I. Kruntorádová), práce jsou zaměřeny spíše obecně a zařadil bych je jako studie srovnávající různé způsoby hájení zájmů, jejichž cílem je vytvořit obecný vzorec. V akademické obci tak dle mého názoru chybí případová studie, která by zkoumala konkrétní zájmové asociace municipalit více do hloubky.

Přidaná hodnota práce spočívá v originalitě, kdy neexistuje⁴ jedinečná případová studie srovnávající fungování zájmových asociací v severských zemích. Zároveň pevně věřím, že nepřímý způsob prosazování zájmů skrze zájmové asociace je efektivní cesta prosazování zájmů a doufám, že studium efektivních zájmových asociací municipalit lze později aplikovat na české prostředí, kdy zde existují dvě ne příliš silné zájmové asociace – Sdružení místních samospráv ČR a Svaz měst a obcí ČR.

Motivace k výzkumu vychází zejména z touhy a zvědavosti porozumět vztahům a rozložením sil v realitě lokální politiky ve vybraných zemích. Silné municipality, nepřímý způsob prosazování zájmů jsou charakteristickými znaky zkoumaných zemí. Jaké je ovšem postavení zájmových asociací municipalit? Právě tato otázka mě vede k zamýšlení nad realitou nepřímého prosazování zájmů municipalit skrze zájmové asociace v daných zemích.

1.2 Cíle výzkumu, hlavní teze práce

Bakalářská práce si klade za cíl zodpovědět otázku, jaké je **postavení zájmových asociací municipalit ve Skandinávii**. Na tuto otázku se snažím odpovědět analýzou daných zájmových asociací měřením vlivu zájmových asociací předem stanovenými indikátory. Vliv a postavení jsou v práci chápány jako dvě rozdílné záležitosti, mezi nimiž existuje

³ Tzv. vertikální dimenze vztahů. Někteří autoři se také zabývají horizontální dimenzí vztahů, která zachycuje vztahy mezi jednotlivými orgány municipalit.

⁴ Respektive jsem nenašel žádnou práci zabývající se daným problémem.

přímo úměrný vztah. Čím větší vliv asociace má, tím silnější postavení zaujímá. Naopak menší vliv implikuje slabší postavení asociace.

Ačkoliv těžištěm bakalářské práce je analýza postavení zájmových asociací ve vybraných zemích Skandinávie, neodmyslitelnou součástí práce je také představení administrativně-územního uspořádání jednotlivých zemí a představení jednotlivých zájmových asociací. V rámci teoretických východisek je záměrem práce také představení vertikálních typologií obecního uspořádání.

1.3 Výběr případů a metoda sběru dat

Ve zkoumaných zemích prosazují municipality své zájmy nepřímo skrze zájmové asociace. Jelikož ve všech popisovaných typologiích⁵ pracují autoři s určitým spektrem zemí jako s referenčními zeměmi, považují tyto referenční země, respektive jejich zájmové asociace municipalit, jako nejpravděpodobnější případy silné zájmové asociace. Ve své práci tak pracuji se zeměmi (Dánsko, Norsko, Finsko a Švédsko), které figurují ve všech nabídnutých typologiích jako charakteristické příklady nepřímého prosazování municipálních zájmů⁶. V práci tedy používám zvolené případy jako zástupce nejvíce pravděpodobného případu silné zájmové asociace (Kořan, 2006, s.42).

V rámci výzkumu jsem si stanovil nezávislé proměnné, které mohou nabývat předem stanovených hodnot. Empirické sbírání dat je v případě výzkumu pouhé měření, kdy zkoumám hodnoty mnou definovaných proměnných pro konkrétní případ (Kořan, 2006, s. 43-45). Ještě před samotnou analýzou jsem provedl bibliografickou rešerši stávající odborné literatury zabývající se zájmovými asociacemi a měřením jejich vlivu. Cílem studia odborné literatury byla nutnost metodologicky zakotvit celý výzkum a vyjasnit, jakým způsobem lze zkoumat zájmovou skupinu a analyzovat její vliv. Na základě rešerše existující odborné literatury jsem poté došel k určitým závěrům v oblasti měření vlivu a postavení zájmové skupiny⁷.

V článku *Measuring the Group Influence in the EU: A Note on Methodology* (Dür, 2008) jsou identifikovány tři základní metodologické přístupy při zkoumání vlivu zájmových skupin a s nimi spjaté metody sběru dat. Prvním a nejčastějším přístupem

⁵ Viz kapitola 2.1 Typologie obecního uspořádání.

⁶ Viz Tabulka 3 – Referenční země nepřímého způsobu prosazování zájmů jednotlivých typologií.

⁷ Detailně je pak tato část popsána v kapitole 3.1 Měření vlivu.

v dosavadním výzkumu je *sledování procesu/process-tracing*. Tento přístup je vhodný zejména při výzkumech s menším počtem N-případů. Přístup umožňuje sledovat opravdové zájmy skupiny, jejich skutečný vliv a jejich přístup k rozhodovacímu procesu, jelikož nabízí detailní vhled do uvedené problematiky. Data jsou primárně sbírána analýzou dokumentů, webových stránek a dalších primárních zdrojů. Druhým přístupem je pak *metoda shody/the degree of preference attainment approach*, která je vhodný zejména k výzkumům s velkým počtem N-případů. Hlavní myšlenkou této metody je měření vzdálenosti mezi skutečným vlivem zájmové skupiny na politický proces a požadovaným vlivem zájmové skupiny. Posledním přístupem je pak *sebevaluace/attributed influence*, který spočívá v hodnocení působení zájmové skupiny samotnými členy zájmové skupiny. Autor pak nabízí možnosti kombinace těchto metodologických přístupů a považuje ji za ideální přístup pro co nejpřesnější měření vlivu zájmové asociace (Dür, 2008, s.562-569).

Ve výzkumu používám kombinaci dvou přístupů – *process-tracing* přístup a *attributed influence* přístup. Cílem *process-tracing* přístupu je detailní analýza struktury a vnitřního fungování zájmové asociace; odhalení existujících vazeb mezi zájmovou asociací a orgány státní správy, exekutivou a legislativou; identifikace rozsahu aktivit asociace. Zdroji v rámci tohoto přístupu jsou oficiální dokumenty zájmové asociace, webové stránky zájmové asociace, oficiální dokumenty orgánů státní správy a jednotlivé webové stránky těchto orgánů. Při výzkumu jsem také použil studie zpracované na poli EU. Cílem *attributed influence* přístupu je pak doplnění poznatků získaných z předchozí analýzy. Hlavním nástrojem tohoto přístupu je dotazníkové šetření. Účely dotazníkové šetření jsou dva. První účel je podpora validity dosavadních zjištění, druhým účelem je pak objevení nových poznatků, které jsem nezískal z analýzy provedené v rámci prvního přístupu (de Jesus, 2016, s. 78-79). Dotazník je rozdělen do třech hlavních oddílů. V prvním oddíle jsou respondenti dotazováni na nejčastější způsoby taktiky lobování využívané asociací. V druhém oddíle jsou pak respondenti dotazováni na druh vlivu využívaný zájmovou asociací. Poslední oddíl dotazníku se věnuje charakteristice projednávané věci/záležitosti, ve kterých se zájmová asociace angažuje⁸. Dotazníkové šetření proběhlo v období června a července 2018. Respondenty dotazníkové šetření byli experti z řad zájmových asociací. Dotazník odeslán

⁸ Obsah dotazníku odpovídá indikátorům určujících vliv zájmových asociací. Detailněji k jednotlivým indikátorům viz kapitola 2.1.1 – Indikátory vlivu zájmových asociací.

všem administrativním pracovníkům zájmových asociací (LGDK – 413 administrativních pracovníků; KS – 348 administrativních pracovníků; ALFRA – 231 – administrativních pracovníků a SALAR – 48 administrativních pracovníků), celkem tedy 1040 obeslaných pracovníků⁹.

V průběhu výzkumu jsem se setkal s nedostupností potřebných dat, proto jsem se snažil o osobní kontakt s konkrétními členy zájmové asociace, i když neúspěšně. Potenciálním posledním zdrojem dat byl pak přímý kontakt (emailová korespondence) s pracovníky zájmové asociace. Cílem bylo získání potřebných dat, které se mi nepodařilo získat z jiných zdrojů a podpořit tak celkovou validitu výzkumu.

1.4 Struktura práce

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř kapitol. První dvě kapitoly jsou zaměřeny teoreticky, třetí kapitola je empirická. Poslední kapitola shrnuje a popisuje závěry předložené bakalářské práce. První kapitola popisuje jednotlivé vertikální typologie, kde představují tři zásadní vertikální typologie obecního uspořádání. V kapitole také srovnávám jednotlivé zkoumané země, jejich územně-správní uspořádání a zájmové asociace municipalit. V práci postupuji vždy v následujícím pořadí – první zkoumanou zemí je Dánsko, poté Norsko, Finsko a nakonec Švédsko. Stejně pořadí platí i pro analýzu zájmových asociací. Druhá kapitola se zaměřuje na studium zájmových asociací. V kapitole jsou detailně rozebrány indikátory určující postavení zájmových asociací a problémy při studiu zájmových asociací. Třetí kapitola se věnuje samotnému výzkumu. V této kapitole jsou analyzovány jednotlivé indikátory a měřeny hodnoty, kterých indikátory v daných zájmových asociacích nabývají. Poslední kapitola shrnuje zjištění analýzy a představuje závěry bakalářské práce. V rámci této kapitoly se také zabývám nedostatky výzkumu a možnostmi směřování dalšího výzkumu.

Součástí práce jsou četné tabulky shrnující poznatky. Důvodem zařazení těchto tabulek je jejich přehlednost. Formát tabulek je dle vlastního zpracování, přičemž v průběhu

⁹ Zde připouštím odklon od tezí bakalářské práce, kdy předpokládanými respondenty dotazníkové šetření měli být starostové municipalit jakožto experti výkonu státní správy (Kruntorádová, 2013, s. 163).

Respondenty dotazníkové šetření byli však zvoleni administrativní pracovníci zájmových asociací.

Pracovníci v zájmových asociacích považují za experti pohybující se v dané zájmové asociaci, kteří tudíž mají přehled o reálném fungování asociace (de Jesus, 2010, s. 79).

celé práce je dodržen stejný formát. Bakalářská práce čerpá z cizojazyčných zdrojů, proto jsou v textu vždy uváděny kurzívou české ekvivalenty, přičemž ihned za překladem jsou uvedeny originální názvy. V případě citací je jako první uveden citovaný text v češtině přeložený autorem, ihned za překladem následuje originální text v cizím jazyce.

2 Teoretická část

2.1 Typologie obecního uspořádání

Existují různé typologie, přičemž po každou je zásadní jiná dimenze vztahů. První a pro účely výzkumu použitý druh typologie se zabývá vertikální dimenzí vztahů – typologii zajímá vertikální mocenské vztahy a distribuce kompetencí mezi centrální a lokální úroveň vlády. Druhý druh typologie se naopak zabývá horizontální dimenzí vztahů na lokální úrovni – tj. vztah mezi starostou, radou a administrativou. Poslední druh typologie kombinuje oba přístupy zároveň (horizontální i vertikální dimenzi mocenských vztahů) (Heinelt, Hlepas, 2006, s. 21-33). V následující části jsou představeny tři pro účely mého výzkumu relevantní typologie vertikálního obecního uspořádání.

2.1.1 Typologie autorů E. Page a M. Goldsmithe

Ve své teorii z roku 1987 klasifikují Page a Goldsmith stejně jako John (2001) vertikální dimenzi na dva základní systémy – **severoevropský systém** a **jihoevropský systém**. Jejich určující odlišnost je vztah mezi počtem a typem funkcí alokovaných substátním jednotkám, samostatnost municipalit v rozhodování a přístup lokálních elit na centrální úrovni. Určující prvky jednotlivých systémů v daných dimenzích shrnuje následující tabulka.

Tabulka 1: Charakteristické znaky severoevropských a jihoevropských systémů

	Severoevropské systémy	Jihoevropské systémy
Funkce municipalit	Silná decentralizace funkcí	Obce s malými kompetencemi
Samostatnost v rozhodování	Vysoká míra samostatnosti	Nízká míra samostatnosti
Přístup lokálních elit na centrální úrovni	Nízká míra přístupu lokálních elit na centrální úrovni	Vysoká míra přístupu lokálních elit na centrální úrovni

Zdroj: Autor na základě Heinelt Hlepas, 2006, s. 23

Charakteristické rozdíly mezi severoevropskými a jihoevropskými systémy mají své kořeny zejména v historii. Státy severní Evropy nevytvořily centralizovanou byrokracii, ale závisely na lokálních elitách a institucích, které prováděly národní politiky – zejména pak

v oblasti školství. V jižní Evropě naopak historicky existoval napoleonský model státní správy, který byl vysoce centralizovaný, což dávalo obcím menší možnost činit vlastní politická rozhodnutí (Heinelt, Hlepas, 2006, s. 23-24).

Pro účely výzkumu je zásadní kritérium přístupu lokálních elit centrální úroveň. Jihoevropské systémy vykazují prvky přímého přístupu lokálních elit na centrální úroveň politického systému, přičemž nejdůležitější jsou kontakty představitele municipality s centrální úrovní, zejména ministerstvy. V severoevropských systémech se pak jedná o zprostředkovaný přístup místních elit na centrální úroveň. Zájmy municipalit jsou zajištěny prostřednictvím organizací, tedy zájmových asociací (Lukášová, 2014, s. 11, John, 2001, s. 27).

2.1.2 Goldsmith 1992

Goldsmith ve své typologii z roku 1992 nabízí typologii založenou na kritériu účelu komunálního systému. Goldsmith tak vytváří ideální modely, kdy k těmto modelům přiřazuje jednotlivé země, které více či méně kritéria naplňují. Celkem nabízí čtyři různé modely.

U **modelu patron-klient** jsou municipality malé, proto v nich hraje významnou roli místní představitel. Primární povinnost lokálních politiků leží v zajištění a prosazení zájmů dané komunity ve vyšších patrech vlády. Nejdůležitější je pak vztah mezi patronem (představitelem municipality) a klienty. Danému modelu odpovídá skupina zemí – Francie, Itálie, Řecko a Španělsko. **Model sociálního státu** je příznačný pro státy severní Evropy (Norsko, Finsko, Švédsko a Dánsko) a dále pro Německo, Nizozemí a Velkou Británii. Pro tento model je charakteristické zprostředkování zájmů skrze lokální zájmové asociace. Lokální politici fungují jako profesionálové a manažeři. Primárním účelem municipalit je pak poskytování sociálních služeb. **Modelu ekonomického rozvoje** odpovídají Spojené státy americké. Primárním účelem municipality je zajištění ekonomického rozvoje, které má být zajištěno právě lokálními politiky. Jako poslední pak nabízí Goldsmith **model umožňující tržní hospodářství**. V tomto případě se model sociálního státu inspiruje modelem ekonomického rozvoje a určité úkoly (např. poskytování sociálních služeb) jsou delegovány na soukromé subjekty. Jako referenční země tohoto modelu slouží zejména Velká Británie (Lukášková, 2014, s. 15-16, Heinelt, Hlepas, 2006, s.25)

2.1.3 Hesse a Sharpe

Autorská dvojice Hesse a Sharpe nabízí určitou revizi typologie autorů Page a Goldsmith, přičemž jejich typologii rozšiřují o třetí model/systém. Autoři pracují s následujícími kritérii: „*zodpovědnost municipalit za provádění sociální politiky a poskytování sociálních služeb, finanční autonomii municipalit v souvislosti s nastavením vlastních daní a v souvislosti s přístupem a využitím vládních dotací ... podíl municipalit na HDP prostřednictvím veřejných výdajů*“ (Lukášková, 2014, s. 15).

Na základě kritérií jsou pak v typologii rozděleny zkoumané země do tří skupin. První skupina jsou země s **napoleonskou tradicí**, které korespondují s jihoevropským systémem typologie Page a Goldsmith¹⁰. Země v této skupině vykazují stejné kompetence, stejný vztah k centru jako země jihoevropského systému a státní správa se vyznačuje centralizací. Druhou skupinou jsou **anglosaské země** vyznačující se decentralizací státní správy. Do skupiny patří Velká Británie, Irsko, Spojené státy americké, Kanada, Austrálie a Nový Zéland. Pro tuto skupinu je charakteristická vysoká samostatnost municipalit při poskytování a distribuci veřejných služeb, ale také nízká formální a politická role municipalit. Poslední je **severoevropská skupina**, kam autoři řadí kromě Norska, Švédska a Dánska (všechny tyto země patří do skupiny severoevropských systémů typologie Page a Goldsmith) také Finsko, Německo, Nizozemí, Rakousko a Švýcarsko. Pro tuto skupinu jsou charakteristické znaky stejné s severoevropským systémem autorské dvojice Page a Goldsmith (Lukášová, 2014, s. 13-14, Heinelt, Hlepas, 2006, s. 28-29). Způsob prosazování zájmů jednotlivých modelů/systémů v jednotlivých typologiích shrnuje následující tabulka.

¹⁰ Typologie Hesse a Sharpe rozšiřuje tuto skupinu zemí o Portugalsko, Řecko a Belgii.

Tabulka 2: Způsob prosazování zájmů v jednotlivých modelech typologií

	Přímé prosazování zájmů do vyšších pater politiky	Prosazování zájmů nepřímo skrze zájmové asociace	Nezjištěno¹¹/autor prosazování zájmů nezmiňuje
Page a Goldsmith	Jihoevropský systém	Severoevropský systémy	
Goldsmith	Model patron-klient	Model sociálního státu	Model ekonomického rozvoje, model umožňující tržní hospodářství
Hesse a Sharpe	Napoleonská tradice	Severoevropská skupina	

Zdroj: Autor

V následující tabulce jsou přehledně zobrazeny referenční země výše popsaných typologií obecního uspořádání, pro které je charakteristický nepřímý způsob prosazování municipálních zájmů. Tučně zvýrazněné referenční země se objevují ve všech třech typologiích zároveň, a tudíž jsou vybrány jako jednotlivé případy výzkumu.

Tabulka 3: Referenční země nepřímého způsobu prosazování zájmů jednotlivých typologií

	Referenční země
Page a Goldsmith	Dánsko, Švédsko, Norsko, Velká Británie
Goldsmith	Norsko, Finsko, Švédsko, Dánsko, Velká Británie, Nizozemí a Německo
Hesse a Sharpe	Dánsko, Norsko, Finsko, Švédsko, Nizozemí Německo, Rakousko, Švýcarsko, Japonsko

Zdroj: Autor

¹¹ Autor typologie explicitně v textech nezmiňuje způsob prosazování zájmů. Neodvažují si tak způsob prosazování zájmů odhadovat.

2.2 Uvedení a srovnání příkladů vybraných evropských zemí

Následující část práce představuje územně-správní dělení v jednotlivých zkoumaných zemích, historický vývoj územně-správního dělení, status municipalit a jejich kompetence. V rámci popisu jednotlivých zemí také představují zájmové asociace municipalit.

2.2.1 Dánsko

2.2.1.1 Územně-správní dělení

Dánsko je historicky velice decentralizovaná země. Principy lokální samosprávy jsou garantovány již v Ústavě z roku 1953 (Council of European Regions and Municipalities, 2007, s. 53). “Článek 82. Právo obcí spravovat jejich záležitosti nezávisle pod kontrolou státu, je stanoveno zákonem./Section 82. The right of municipalities to manage their own affairs independently, under State supervision, shall be laid down by statute” (Ústava Dánska, 1953). Jak plyne z ústavy, obcím jsou sice přiznána práva na samosprávu, jejich rozsah je však stanoven *parlamentem/the Danish Folketing*. Historicky prošlo územně-správní dělení Dánska dvěma velkými reformami v roce 1970 a 2007.

Před uplatněním reformy z roku 1970 bylo Dánsko rozděleno na 86 samosprávných *měst/boroughs* a přibližně 1300 *farností/parishes* v rámci 25-ti *okresů/county council district*. Reforma z roku 1970 redukovala počet *okresů/county* na 14 a počet *obcí/municipality* na 275 (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 6). Mezi hlavní důvody reformy patřil zejména fenomén spolupráce farností, jelikož farnosti byly “*příliš malé pro řešení problémů/too small to solve tasks for local citizens*” (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 5). Toto se například projevilo v nedostatku administrativních pracovníků ve školách. Obce dostaly větší pravomoci v oblasti sociálních služeb a zdravotnictví. Fenomén transferu úkolů probíhal po celé období od reformy 1970. Období po roce 1970 lze označit za období plynulé decentralizace veřejného sektoru (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 6).

Důvodem vzniku reformy v roce 2007 byl fakt, že stávající systém nevyhovoval decentralistickým tendencím tehdejší administrativy. Mezi hlavní problémy patřila velikost obcí a distribuce úkolů mezi stát, okresy a obce. (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 7). Zvláštní komise pro Administrativní strukturu identifikovala hlavní nedostatky systému. Prvním nedostatkem byla příliš malá velikost administrativních jednotek k výkonu

povinností daných legislativou. Druhým nedostatkem byla nemožnost zajistit konsistentní a koordinovanou spolupráci v důsledku rozdělení jednoho úkolu mezi více decentralizovaných administrativních jednotek. Toto vedlo k vzniku “šedých zón”, což je definováno jako existence paralelních úkolů/funkcí mezi několika rozdílnými jednotkami, z čehož plyne následná náročnost kooperace při řešení daného úkolu (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 7). Zásadní byly tři hlavní elementy reformy 2007. Prvním elementem byla nová mapa Dánska obsahující nové obce a regiony, druhým elementem byla nová distribuce úkolů mezi obce, regiony a stát a třetím elementem bylo financování obcí a regionů (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 8). Na základě reformy z roku 2007 bylo v Dánsku vytvořeno pět *regionů/regions/regioner*, které nahradily okresy a počet *obcí/municipalities/kommuner* byl snížen na 98. Územně-správní uspořádání Dánska z roku 2007 platí dodnes (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 9).

Obce

Obce jsou děleny na základě počtu obyvatel. Minimální počet obyvatel jedné obce je stanoven na 20 tisíc. Obce s menším počtem obyvatel se musely sloučit, nebo vytvořit právně závaznou spolupráci s jinou obcí v rámci reformy z roku 2007. Reforma také stanovila ideální počet obyvatel obce na 30 tisíc (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 13). Dělení obcí na základě počtu obyvatel má dva hlavní důsledky. Prvním důsledkem je značná diversifikace rozlohy obcí a následná fragmentace území, kdy jsou obce větší a území je méně fragmentované na západě Dánska, při srovnání s ostrovní východní částí. Druhým důsledkem je značný nárůst průměrného počtu obyvatel jedné obce.

Zákon upravující územně-správní členění jasně stanovuje pravomoci obce a způsob volby do orgánů obce. Zákon neurčuje způsob administrativy (technický výkon správy) obce, a tudíž je každá obec v tomto ohledu autonomní (Ministry of Social Affairs and Interior, © 2016). Kompetence obcí jsou značně rozsáhlejší než kompetence regionů. Jejich kompetence lze rozdělit na několik okruhů. Prvním okruhem je zdravotnictví, kde jsou obce zodpovědné za rehabilitace, prevenci, léčení drogově závislých atd. Druhým okruhem je zaměstnanost, kde jsou obce zodpovědné za vytvoření institucí, které pomáhají hledat pracovní místa nezaměstnaným. Třetím okruhem jsou sociální služby, kdy mají obce finanční, koordinační a zprostředkovávací funkci. Čtvrtým okruhem je specifické vzdělávání, kde mají obce zodpovědnost za vzdělávací zařízení pro děti se speciálními

potřebami. Pátým okruhem je pomoc podnikům zřizováním poradenských center. Šestým okruhem je starost o infrastrukturu. Jedná se jednak o údržbu komunikací, ale také zodpovědnost za fungování veřejné dopravy. Sedmým okruhem je územní plánování a dohled nad přírodními zdroji. Osmým okruhem je povinnost finančně podporovat místní kulturní instituce (The Ministry of Interior and Health, 2005. s. 23-27). Vrcholným exekutivním orgánem obce je *místní rada/Local Council*, která je volena na čtyři roky. Počet členů rady musí být lichý a v rozmezí od 19 do 319. Rada si ze svého středu volí *starostu/Mayor*, který je také volen na čtyři roky a nejde odvolat. Starosta má odpovědnost za denní chod administrativy obce. Obce jsou povinny zřídit *finanční komisi/Financial Committee* a jednu další stálou komisi. Nejdůležitějším úkolem finanční komise je dozor nad ekonomikou obce, příprava rozpočtu a koordinace administrativy a plánování (The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 9).

Tabulka 4: Vývoj počtu obcí v Dánsku

Rok	Před 1970	Po 1970	Po 2007
Počet obcí	Cca 1300	275	98
Změna	X	-1025	-177

Zdroj: Autor

2.2.1.2 Zájmové asociace

Zájmovou asociací zastupující regiony je asociace *Dánské regiony/Danish Regions* a asociací zastupující obce je asociace *Local Government Denmark (LGDK)* (The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 17-18). Ačkoli je členství v obou asociacích dobrovolné, všechny regiony, respektive obce jsou členy dané asociace. Legislativně jsou to soukromé organizace na dobrovolné bázi, jejichž formální kompetence mohou být přiznány pouze se souhlasem všech členů (Danish Regions, © 2016; Local Government Denmark, © 2016; Council of European Regions and Municipalities, 2007, s. 53).

Local Government Denmark

Trend sdružování dánských obcí do entit zastupujících jejich zájmy sahá již do roku 1970, kdy oficiálně vznikla *Local Government Denmark/LGDK* jako výsledek reformy 1970. Od roku 2005 jsou v asociaci všechny obce (Council of European Regions and Municipalities, 2007, s. 54).

Poslání zájmové asociace sdružující obce je ochraňovat společné zájmy obcí, zprostředkovat aktuální a relevantní informace obcím a nabídnout odborné služby (zejména konzultace). Aktivita LGDK lze rozdělit do tří skupin. První skupinou jsou aktivity směrem k obcím, kde asociace nabízí odborné konzultace a informace pro obce tak, aby povinnosti obcí byly vykonávány co nejefektivněji. Druhá skupinou jsou aktivity směrem k odborům a místním autoritám, kdy LGDK může závazně vyjednávat např. platy a pracovní podmínky v zastoupení obce. Třetí skupinou jsou aktivity ochraňující zájmy obcí vůči parlamentu, vládě, centrální administrativě, EU a veřejnosti (Local Government Denmark, © 2016).

Nejvyšší autoritou je jednou ročně *Valná hromada/Meeting of Delegates*, kde se stanovuje politické směřování organizace a rozpočet. Křesla ve *výkonné radě/Executive Committee* jsou distribuována na základě obecních voleb. Výkonná rada ze svého středu volí předsednictvo, které je zodpovědné za chod organizace. Organizace také stanovuje šest stálých *komisí/Political Committees*. *Výbor reprezentantů/Committee of Representatives* je poradní orgán výkonné rady a skládá se ze všech starostů obcí a některých delegovaných členů rad obcí. LGDK má také pět *regionálních rad/Local Government Regional Council* v každém regionu, kde zasedají starostové obcí a další delegovaní členové rad obcí. Cílem regionálních rad je hájit zájmy obcí na úrovni regionů a posílit vliv obcí při rozvoji regionu (Local Government Denmark, © 2016). Administrativní aparát čítá přibližně 340-420 zaměstnanců (LGDK Profile, 2014; LGDK, © 2016).

LGDK má zastoupení v Kodani a v Bruselu. Kodaňská kancelář má za úkol komunikaci směrem k parlamentu, vládě a centrální administrativě. Bruselská kancelář má za úkol ovlivňovat proces rozhodování na úrovni Evropské Unie v oblastech, které jsou relevantní pro dánské obce a hájit zájmy obcí (Local Government Denmark, © 2016).

2.2.2 Norsko

2.2.2.1 Územně-správní dělení

Norsko se vyznačuje tříúrovňovým systémem veřejné správy – stát, kraje a obce. Princip místní samosprávy je právně ukotven již v zákoně o místní samosprávě z roku 1837. Počátky místní samosprávy lze vnímat jako součást rozdělení moci mezi státními byrokratickými elitami a rolníky. Zejména po 2. světové válce došlo k rozšíření kompetencí obcí a nárůstu jejich významu. V rámci zefektivnění funkčnosti obcí a ve snaze vyrovnat

jejich postavení došlo na konci padesátých let mimo jiné také ke slučování některých obcí (Polinec, 2007a, s. 155-157.).

Obce

V současné době existuje v Norsku 428 obcí. Princip místní samosprávy je stanoven v Ústavě Norska, článek 49: „*Obyvatelé mají právo řídit lokální správu demokraticky volenými orgány. Specifické rozdělení kompetencí je stanoveno zákonem/The inhabitants have the right to govern local affairs through local democratically elected bodies. Specific provisions regarding the local democratically elected level shall be laid down by law.*“ (Ústava Norsko, 1953). Detailněji pak upravuje místní samosprávu Local Government Act z roku 1992 (The Local Government Act, 1992).

Do kompetencí obcí spadají zejména tyto oblasti veřejné správy – nižší a primární vzdělávání; sociální služby; primární zdravotní služby; místní územní plánování, místní silnice, přístavy, životní prostředí; dodávky vody, sběr odpadu; kulturní dědictví a rozvoj podnikání (Local Government in Norway, ©2018). Kompetence obcí jsou vymezeny negativně, takže obec mohou vykonávat veškeré úkony, které dle zákona nejsou v kompetenci jiné instituce (Polinec, 2007a, s. 156). Orgány municipalit jsou tři – obecní rada, která je volena na čtyři roky, je nejvyšším výkonným orgánem; exekutivní komise a starosta (Rada evropských obcí a regionů, 2016, s. 61). Kontrolu nad aktivitami obce vykonává stát zejména skrze krajské guvernéry, kteří dohlíží nad zákonností aktivit obcí a fungují také jako koordinační a poradenské těleso (Polinec, 2007a, s. 156).

Tabulka 5: Vývoj počtu obcí v Norsku

Rok	1960	1975	2018
Počet obcí	744	443	428
Změna	X	-301	-15

Zdroj: Autor

2.2.2.2 Zájmové asociace

Norská asociace lokálních a regionálních autorit/Norwegian Association of Local and Regional Authorities (KS) byla založena roku 1972. Vznikla sloučením *Unii Norských měst/The Union of Norwegian Cities* a *Norskou Asociací venkovských municipalit/the Norwegian Association of Rural Municipalities*. Vizí asociace je nezávislý a inovativní

samosprávní sektor, přičemž těchto cílů se snaží dosáhnout zejména pomocí členům v oblasti ekonomické a politické. Mezi hlavní cíle pak patří být jednotnou politickou a zaměstnaneckou organizací pro místní samosprávu, posilovat principy místní samosprávy a podporovat občanskou participaci (The Norwegian Association of Local and Regional Authorities, ©2016).

Nejvyšší autoritou asociace je *valné shromáždění/County Council/Landstinet*, které se koná jednou za čtyři roky. Jedná se o shromáždění reprezentantů všech členů. *Výkonná rada/Executive Committee* je vrcholným exekutivním orgánem, který určuje směřování asociace. Rada čítá 15 členů a její jednání probíhají pravidelně. Hlavním úkolem rady je určovat směřování asociace. Ze svého středu volí vrcholnou exekutivu a politickou reprezentaci asociace. Vrcholným politickým tělesem je *Národní rada/the National Board/Landsstyret*, která čítá celkem 53 členů a schází se minimálně dvakrát do roka. O každodenní chod asociace se stará *Pracovní komise/Working Committee*. Paralelně pak existuje ještě 17 místních komisí, které jsou rozprostřeny po jednotlivých regionech a slouží jako kontaktní místa pro municipality a regiony (The Norwegian Association of Local and Regional Authorities, ©2016; Hvordan KS styres, ©2015).

Kromě kanceláře v Oslu má asociace od roku 1993 také zřízenou kancelář v Bruselu. Ačkoliv je Norsko členem Evropského hospodářského prostoru a ne Evropské unie, platí pro municipality a regiony stejná pravidla jako pro municipality a regiony členských zemí EU. Hlavním úkolem kanceláře v Bruselu je snaha o ovlivnění pravidel a politik, které mají dopad na členy asociace (KS European Office Brussels, ©2015).

2.2.3 Finsko

2.2.3.1 Územně-správní dělení

Finsko se vyznačuje tříúrovňovým systémem veřejné správy – stát, kraje a obce (Administrative structures, ©2018). Velikost a uspořádání obcí bylo ve Finsku politickým tématem již od získání nezávislosti, tedy od roku 1917. I přes určité politické tlaky¹² se až do 70. let neuskutečnily žádné větší zásahy do charakteru municipalit. Na začátku 70. let však došlo na nátlak vládních komisí¹³ k první velké vlně slučování obcí. Druhá velká vlna amalgamace obcí následovala na začátku 21. století. Zásadním problémem obcí před

¹² Zejména se jednalo o snahu vymezení minimálního počtu obyvatel municipalit.

¹³ Předním zájmem vládních komisí bylo omezení počtu místních vlád.

reformou byla jejich velikost – tento problém byl vnímán zejména na vládní úrovni, kde debaty ohledně slučování obcí probíhaly. V roce 2005 přišla vláda s radikální reformou. Cílem této reformy bylo posílit ekonomickou situaci obcí a zlepšit schopnost obcí zprostředkovávat služby. Stejně jako samotný průběh vyjednávání (jak na úrovni obec-obec, tak na úrovni obec-centrální vláda) nebyl bezproblémový¹⁴, tak i interpretace výsledků reformy jsou rozporuplné. Největším problémem je omezený dopad reformy na obce, jelikož ne všechny obce se reformy a slučování zúčastnily. Obce tak často preferovaly pouhou spolupráci s jinou obcí a ne samotné sloučení (Ketunnen, 2014, s. 61-63).

Obce

V současné době existuje ve Finsku 311 obcí. Princip místní samosprávy je právně ukotven v Ústavě Finska, která stanovuje, že *„Finsko je rozděleno na municipality, které jsou řízeny na základě vlády občanů. Kompetence a principy lokální vlády jsou stanoveny zákonem/Finland is divided into municipalities, whose administration shall be based on the self-government of their residents. Provisions on the general principles governing municipal administration and the duties of the municipalities are laid down by an Act.“* (Ústava Finska, ©1999). Detailněji se místní samosprávou (funkcemi obce, orgány obce atd.) zabývají jednotlivé zákony – Local Government Act 365/1995 a Local Government Act 410/2015.

Činnosti obcí lze rozdělit na povinné a dobrovolné. Zákonem daných funkcí mají obce nad 500, obecně je lze rozdělit na čtyři hlavní kategorie – sociální služby; zdravotní služby; vzdělávání a kultura; technické služby. Dále mají obce povinnosti spojené s ochrannou životního prostředí, záchrannou službou a správou komunálního odpadu. Obce mají pravomoc vykonávat jakoukoliv dobrovolnou funkci, kterou lze vnímat jako nezbytnou a sloužící obyvatelům obce. Obec však nemůže přebrat funkce centrální vlády (Functions of municipalities and joint municipal authorities, ©2017). Orgány municipalit jsou tři – obecní zastupitelstvo, které je voleno na čtyři roky; zastupitelstvem jmenovaná výkonná rada, která je doplněna jednotlivými výbory a komisemi a starosta, který je hlavou administrativy (Rada evropských obcí a regionů, 2016, s. 26).

¹⁴ Více v Ketunnen, 2014, s. 61.

Tabulka 6: Vývoj počtu obcí ve Finsku

Rok	1945	1965	1975	1989	2001	2010	2014	2017
Počet obcí	558	546	477	460	448	342	317	311
Změna	X	-12	-69	-17	-12	-106	-25	-6

Zdroj: Autor na základě Kettunen, 2014, s. 60 a *Finnish municipalities and regions*, ©2017

2.2.3.2 Zájmové asociace

Zájmy municipalit a regionů jsou prosazovány skrze jednu zájmovou asociaci a to *Asociací finských lokálních a regionálních autorit/the Association of Finnish Local and Regional Authorities (ALFRA)*. Hlavním úkolem asociace je prosazování zájmů municipalit a regionů, podpora rozvoje municipalit a regionů a zprostředkování odborných služeb členům. Vizí asociace je heslo *Úspěšné Finsko znamená jednat na lokální úrovni/A successful Finland means local action*. Tato vize se rozpadá do čtyř okruhů zájmů, které asociace propaguje. Prvním okruhem je *jednání na lokální úrovni/local action*, kdy asociace chápe jako ideální řešení politických problémů způsobem zesponu nahoru, tedy značnou subsidiaritou. Druhým okruhem je pak dostatek finančních zdrojů municipalit pro zabezpečení jejich funkcí. Třetím okruhem je podpora občanské participace na rozhodovacím procesu. Posledním okruhem je pak inovace v oblasti chytré technologie a informační sítě (Association of Finnish Local and Regional Authorities, ©2017).

Vrcholným orgánem asociace je *valné shromáždění/General Assembly*, kdy každá z členských municipalit nominuje vlastního zástupce¹⁵. Druhým nejvyšším orgánem je pak *delegace/The Delegation*, která čítá 76 volených členů. Hlavním úkolem Delegace je nominování a jmenování ostatních politických orgánů asociace, schvalování plánů a rozpočtu asociace. Třetím politickým orgánem asociace je *výbor/The Board*, která čítá 15 členů. Jejím hlavním úkolem je správa administrativních a finančních záležitostí, které nespádají do kompetence delegace. Asociace také zřizuje dvě poradní komise – poradní komisy pro malé municipality a poradní komisy pro švédsky hovořící municipality (Rules of the Association of Finnish Local and Regional Authorities. ©2018).

Kromě kanceláře v Helsinkách má asociace zřízenou kancelář také v Bruselu. Hlavním úkolem bruselské kanceláře je sledovat směřování evropské lokální politiky na

¹⁵ Počet zástupců je stanoven dle počtu obyvatel municipality.

úrovni EU a prezentace lokální a regionální finské politiky v měřítku EU. Druhou částí jejich práce je prosazování finských lokálních a regionálních zájmů na poli EU (Brussels office, ©2017).

2.2.4 Švédsko

2.2.4.1 Územně-správní dělení

Ve Švédsku se setkáme s tříúrovňovým systémem veřejné správy – stát, kraje a obce. Krajů existuje 24 a disponují určitými pravomocemi¹⁶, obcí je 290. Princip místní samosprávy zakotven v ústavě a tvoří jeden z jejích základních pilířů (Polinec, 2007b, 97 a 102). Kořeny místní samosprávy lze najít hluboko v historii. Zásadní pro místní samosprávu byl rok 1862, kdy došlo v reformě v oblasti pravomocí obcí. Status obce získala většina venkovských obcí, a tudíž ve Švédsku existovalo 2498 obcí. Zejména kvůli zvýšení efektivity místní správy, došlo v roce 1952 k reformám a prvnímu slučování obcí, jejíž výsledkem poklesl počet obcí na 1037. První vlna slučování zasáhla zejména malé venkovské obce. Reforma však nesplnila očekávání, proto v letech 1962-1974 následovala druhá vlna slučování obcí. Výsledkem reformy bylo snížení obcí na počet 278 a omezení minimálního počtu obyvatel na 8000. Osmdesátá a devadesátá léta byla velice bouřlivá a probíhala ve znamení diskuzí o kompetencích a efektivity místní správy¹⁷. V roce 1990 tak existovalo ve Švédsku 248 obcí, přičemž jejich počet v následujícím desetiletí narostl na 289¹⁸. V současné době má Švédsko 290 obcí (Polinec, 2007b, s. 98 a The swedish model of government administration, ©2015).

Obce

Princip místní samosprávy je právně zakotven ve Švédské ústavě. Články 1 a 7 říkají: *„Demokracie ve Švédsku je založena na svobodě myšlení a všeobecné rovnosti. Toto je realizováno skrze reprezentaci, parlamentní politiku a lokální vládnutí... Švédsko je rozděleno na obce. Rozhodování je prováděno skrze místní volené autority/Swedish democracy is founded on the free formation of opinion and on universal and equal suffrage. It shall be realised through a representative and parliamentary policy and through local self-government ... Sweden has municipalities and county councils. The decision-making*

¹⁶ Jedná se zejména o úkoly v oblasti ve zdravotní, lékařské a zubařské, kultury a cestovního ruchu.

¹⁷ Detailněji k tématu Polinec, 2007, s. 99-101.

¹⁸ Zejména kvůli rozpadu několika obcí.

power in these local authorities is exercised by elected assemblies“ (Municipalities, county councils and regions, ©2018). Úkoly obcí lze rozdělit na povinné a dobrovolné. Mezi povinné úkoly patří zejména zajišťování sociálních služeb, vzdělávání, ochrana životního prostředí, územní rozvoj, sběr a odvoz odpadů, záchranné služby, civilní obrana, knihovnictví a bydlení. Mezi dobrovolné úkoly pak patří úkoly v oblasti turismu a kultury (Polinec, 2007b, s. 102-103, Sveriges, Local Government in Sweden, ©2018). Kontrolní dohled nad činnostmi obce může stát provádět skrze instrumenty přímé a nepřímé kontroly – tedy skrze legislativní akty nebo skrze udělení určitých pravomocí regionálním vládním agenturám, soudům, či ombudsmanovi. Ani jedna z pověřených institucí nemůže změnit rozhodnutí obce, může však obec (zodpovědného jednotlivce, nebo určitý orgán) zažalovat. Centrální vláda vykonává přímý dohled nad obcemi udělováním vládních dotací¹⁹ (Polinec, 2007b, s.103-104).

Tabulka 7: Vývoj počtu obcí ve Švédsku

Rok	Před 1952	Po 1952	Po 1974	1990	2000	2018
Počet obcí	2498	1037	278	248	289	290
Změna	X	-1461	-759	-30	+41	+1

Zdroj: Autor na základě Polinec, 2009, s. 98-102 a *The Swedish model of government administration*, ©2015

2.2.4.2 Zájmové asociace

Obce spolupracují na několika platformách, přičemž spolupráce mezi obcemi se neustále zintenzivňuje. Mezi obcemi existuje nad 80 lokálních federací²⁰, obce také hojně spolupracují se zahraničními obcemi. Kraje i obce jsou zároveň členy vlastních zájmových asociací, které je reprezentují na vládní a mezinárodní úrovni (Polinec, 2007b, s. 106)

Asociace Švédských obcí (SALAR)

Švédská asociace lokálních a regionálních autorit/the Swedish Association of Local and Regional Authorities (SALAR) prosazuje zájmy nejen municipalit, ale i regionů. Ačkoliv je členství v SALAR dobrovolné, členy jsou všechny obce i regiony. SALAR sám sebe identifikuje jako asociaci zaměřenou na podporu a prosazování zájmů lokální demokracie

¹⁹ Detailněji k dohledu státního aparátu nad obcemi v Polinec, 2007, 103-104.

²⁰ Obce pak dobrovolně přenášejí určité pravomoci právě na shromáždění federace. Spolupráce pak funguje zejména v oblastech školství a záchranné služby.

ve Švédsku. Jejich cílem je pak podpora lokálních vlád a podpora rozvoje regionální a lokální demokracie (About SALAR, ©2018).

Nejvyšším rozhodovacím tělem asociace je *kongres/the Congress*, který se schází jednou za čtyři roky. Kongres má 451 členů, kteří jsou jmenováni volenými zástupci municipalit a regionů. V období mezi konáním kongresů je politické vedení svěřeno *radě/the Board*. Činnost rady je pak podpořena jednotlivými *komisemi/the Commissions*, kterých existuje několik druhů dle zaměření (sociální, zdravotní, vzdělávací atd.). Denní chod asociace je zajištěn generálním ředitelem a administrativním tělesem (Political organisation, ©2018; About SALAR, ©2018).

Kromě kanceláře ve Stockholmu má SALAR kancelář také v Bruselu, kde je jejím primárním úkolem navázání kontaktu s Evropskými institucemi a informování lokálních a regionálních autorit o legislativních procesech uvnitř EU, které mají dopad na municipality a regiony (The office in Brussels, ©2018)

2.2.5 Shrnutí

Následující tabulka nabízí přehledné shrnutí územně-správního dělení zkoumaných zemí a zájmových asociací municipalit.

Tabulka 8: Přehledová tabulka územně-správního dělení a asociací

	Územně-správní dělení	Spolupráce obcí/regionů	Zájmová asociace
Dánsko	Stát-region-obec	Existence více zájmových asociací	Local Government Denmark – LGDK
Norsko	Stát-kraj-obec	Existence jedné zájmové asociace	the Norwegian Association of Local and Regional Authorities – KS
Finsko	Stát-kraj-obec	Existence jedné zájmové asociace	the Finnish Association of Local and Regional Authorities – ALFRA
Švédsko	Stát-kraj-obec	Existence jedné zájmové asociace, ale spolupráce probíhá na více platformách	the Swedish Association of Local Authorities and Regions - SALAR

Zdroj: Autor

3 Teoretická část – analýza zájmových asociací

3.1 Měření vlivu

Studium vlivu zájmových skupin a jejich podíl na rozhodovacím procesu není okrajovým zájmem akademiků. V posledních několika letech se objevilo velké množství prací zaměřených na studium zájmových skupin a jejich vlivu na rozhodovací proces. Jak však literatura naznačuje, ačkoliv se počet studií zájmových skupin a jejich vlivu na rozhodovací proces zvyšuje, existuje mnoho úskalí při jejich studiu²¹. I přes určité problémy lze však nalézt obecné závěry, které používám pro měření vlivu zájmových asociací.

3.1.1 Indikátory vlivu zájmových asociací

Existující literatura ukazuje, že nejdůležitější indikátory určující vliv zájmové asociace leží zejména ve čtyřech oblastech: **ve zdrojích asociace; v taktice lobování; v použitém typu vlivu a v charakteristice projednávané věci**²² (de Jesus, 2016, 70). V následující části textu se budu věnovat podrobněji jednotlivým oblastem.

Zdroje zájmové asociace jsou považovány za klíčový aspekt ukazující postavení zájmové asociace. Jedná se zejména o finanční zdroje a velikost administrativy asociace, které ukazují úroveň finanční nezávislosti asociace. Ačkoliv ideálním ukazatelem zdrojů asociace jsou přímo finanční zdroje (rozpočet asociace a náklady na lobování), literatura také ukazuje na silnou korelaci mezi velikostí administrativy a finančními zdroji. Častá nedostupnost dat spojených s finančními zdroji asociace, pak vede k závěrům, že velikost administrativy je dostatečným ukazatelem zdrojů zájmové asociace. Členství v zájmové asociaci je také důležitým indikátorem. Více zastoupená asociace vykazuje větší míru legitimacy, a tudíž u těchto asociací lze předpokládat větší míru vlivu na politické aktéry, než u asociací, které nemohou tvrdit, že zastupují značnou část obyvatelstva. Dle literatury lze dojít k následujícím obecným závěrům: dobře financovaná zájmová asociace může zvolit adekvátnější taktiku, lépe přerozdělovat peníze a přidělovat k řešení problémů specialisty, z čehož plyne celková větší úspěšnost asociace. Stejně tak silně zastoupená asociace je úspěšnější, jelikož se zvětšuje její legitimita v očích politických aktérů (Mahoney, 2007a, s. 41, de Jesus, 2016, s. 72-73).

²¹ Více k problémům při studiu zájmových asociací v kapitole 3.1.3 Problémy při studiu zájmových asociací.

²² V originále *issue characteristics*.

Druhým indikátorem je zvolená **taktika lobování**. Existují dva způsoby taktiky lobování – přímá a nepřímá. Přímá taktika spočívá zejména v osobním kontaktu zájmové asociace s vládou a parlamentem a účasti na legislativním procesu. Nepřímá taktika naopak spočívá v organizaci demonstrací, protestů, vedení kampaní, v komunikaci skrz média a v mobilizování veřejnosti. Pokud má být zájmová asociace silná, je třeba přímé taktiky lobování, jelikož je efektivnější (de Jesus, 2016, s. 73).

Třetím indikátorem při měření vlivu zájmové asociace je **typ vlivu** užívaný zájmovou asociací. Typ vlivu lze rozdělit na směrový a technický. Směrový vliv zasahuje přímo do politické podstaty zákona. Charakteristickým znakem směrového typu vlivu je snaha ovlivňovat jádro politického rozhodování. Naopak technický vliv míří na technické aspekty tvorby legislativy. Při provádění směrového typu vlivu značně stoupá úroveň konfliktu zájmové asociace s tvůrci politiky. S rostoucím konfliktem následně klesá možnost ovlivnit výsledek. Literatura zároveň naznačuje, že závislost politických aktérů na zájmových skupinách (respektive potřeba informací těchto aktérů) prudce roste, pokud se jedná o technické oblasti legislativního procesu. Technický vliv tak umožňuje zájmové asociaci lépe a snadněji ovlivňovat (Dür 2008b, s. 1217 a de Jesus, 2016 s. 73).

Charakteristika projednávané věci se jeví jako důležitý aspekt pomáhající určit úspěšnost zájmové asociace v následování jejích cílů a tvoří tak čtvrtý indikátor měření vlivu asociace. Tento indikátor má několik aspektů. Prvním aspektem jsou politické důsledky věci. Čím dalekosáhlejší politické důsledky²³ v projednávané věci jsou, tím méně je zájmová asociace úspěšná (de Jesus, 2016, s. 72). Druhým aspektem je *významnost projednávané věci ve veřejné debatě/public saliance of the issue*. Zájmová asociace je méně úspěšná, pokud projednávaná věc nabývá velkého významu ve veřejné debatě (Dür, 2008b, s. 1217-1218). Posledním aspektem je poté přítomnost opozičních. Logicky pak charakteristika věci, kde se předpokládá větší množství aktérů, snižuje pravděpodobnost úspěšnosti jedné konkrétní zájmové asociace (de Jesus, 2016, s. 72). Zájmová asociace bývá méně úspěšná, pokud má projednávaná věc dalekosáhlé politické důsledky, pokud je projednávaná věc velkého významu ve veřejné debatě a pokud v procesu není zahrnuto větší množství aktérů.

Posledním zásadním indikátorem je **odpovědnosti politického systému/democratic accountability of political system**. Mahoney (2007b) tvrdí, že odpovědnost politického

²³ Politické ve smyslu *policy*.

systemu, respektive samotných tvůrců politik, je v úzkém vztahu s potřebou širší podpory. Političtí aktéři ve vysoce odpovědném politickém systému jsou pak více svázány podporou široké veřejnosti k prosazení politiky. Čím odpovědnější politický systém je, tím větší je pravděpodobnost toho, že politické instituce budou brát v úvahu názory zájmových asociací. Naopak čím méně odpovědnější je politický systém, tím méně pravděpodobnější je, že politické instituce budou brát v úvahu názory veřejnosti (Mahoney, 2007a, s. 38; Mahoney, 2007b, s. 9-11, de Jesus, 2016, s. 73).

Následující tabulka shrnuje proměnné použité ve výzkumu.

Tabulka 9: Proměnné ve výzkumu

Závislá proměnná	Nezávislá proměnná/indikátory	
Postavení zájmových asociací	Vnitřní indikátory	Zdroje zájmové asociace – členství v zájmové asociaci, respektive legitimita, velikost administrativy a finanční zdroje (rozpočet a výdaje na lobování)
		Taktika lobbování – přímá nebo nepřímá
		Typ vlivu – směrový nebo technický
	Vnější indikátory	Charakteristika projednávané věci
		Odpovědnost politického systému

Zdroj: Autor

3.1.2 Problémy při studiu zájmových asociací

Ani studium vlivu zájmových asociací nemá svá úskalí. Hlavním problémem při studiu vlivu zájmových asociací tkví zejména v povaze samotného rozhodovacího procesu. Rozhodovací proces je tak obsáhlý, že nelze vždy vidět veškeré jeho části. Komplexnost rozhodovacího procesu tak prakticky znemožňuje zachytit veškeré vlivy vstupující do jakéhokoliv politického procesu (de Jesus, 2016, s. 69). Problémem je tedy zejména

rozmanitost použitých kanálů zájmové asociace, a tudíž nemožnost objevit veškeré typy vlivu aplikované zájmovou asociací. Sílu vlivu zájmové asociace nelze vždy objevit pouhým pohledem zvenčí, jelikož ne vždy jsou všechny komunikační kanály a záměry zájmové asociace oficiální a veřejnosti přístupné (de Jesus, 2016, s. 75).

Mimo výše zmíněného problému při studiu vlivu zájmových asociací nabízí článek *Studying Interest Groups: Methodological Challenges and Tools* (Eising, 2016) ještě další zásadní otázku při studiu role zájmové asociace v rozhodovacím procesu. Eising považuje za nutné identifikovat v procesu relevantní aktéry, respektive relevantní zájmové asociace (Eising, 2016, s. 292-293). Ačkoliv považuji tento krok za nutný, v případě mého výzkumu je nerelevantní²⁴. Namísto identifikování relevantních aktérů v rozhodovacím procesu považuji v kontextu své práce za důležitější zamyslet se nad nezávislostí zájmové asociace. Jsou zkoumané zájmové asociace natolik autonomní na centrální vládě, aby je mělo cenu zkoumat jako samostatné subjekty v rozhodovacím procesu? V článku *The Conceptual Review of Organisational Autonomy* (Verhoest, 2004) na základě rešerše stávajících přístupů identifikují autoři autonomii organizace jako „... *situaci neexistence překážek na podílení se na rozhodovacím procesu/as the exemption of constraints on the actual use of decision-making*“ (Verhoest, 2004, s. 104). Při samotném měření autonomie organizace používá autorský kolektiv tři různé proměnné: **strukturální autonomii, finanční autonomii a právní autonomii**. Následující tabulka shrnuje způsob měření jednotlivých proměnných.

²⁴ K tomuto závěru doházím zejména kvůli obrácené logice výzkumu. Nejdříve si ve výzkumu určuji zájmovou skupinu a následně zkoumám její roli v politickém procesu. Za relevantní

Tabulka 10: Proměnné v analýze autonomie zájmové organizace

	Strukturální autonomie	Finanční autonomie	Právní autonomie
Minimální úroveň autonomie	Vrcholní představitelé jsou delegováni centrální vládou a jsou jí také odpovědni. Dozorčí rada neexistuje.	Organizace je kompletně financována centrální vládou.	Organizace je právně součástí centrální vlády a nemá vlastní právní formu.
Nízká úroveň autonomie	Vrcholní představitelé jsou delegováni centrální vládou. V dozorčí radě jsou zástupci centrální vlády, ale mohou být odvoláni.	Organizace je primárně financována centrální vládou.	Organizace má oddělený právní status od centrální vlády, ale nemá vlastní právní formu.
Vysoká úroveň autonomie	Vrcholní představitelé jsou delegováni dozorčí radou, kde má většinu centrální vláda.	Organizace je primárně financována z jiných zdrojů než ze zdrojů centrální vlády.	Organizace má vlastní právní formu vytvořenou v rámci veřejného práva.
Maximální úroveň autonomie	Vrcholní představitelé jsou delegováni dozorčí rady, kde má většinu třetí strana ²⁵ .	Organizace je financována jen z jiných zdrojů než ze zdrojů z centrální vlády.	Organizace má vlastní právní formu vytvořenou v rámci soukromého práva.

Zdroj: Autor na základě Verhoest, 2004, s. 107-108.

²⁵ Jako třetí strana se považuje kdokoliv mimo centrální vládu.

4 Empiricko-analytická část

Obsahem následující kapitoly je vlastní výzkum, tedy analýza zájmových asociací na základě indikátorů, které jsou popsány v kapitole 3.1 – *Měření vlivu*. Indikátory jsou řazeny ve stejném pořadí jako v *Tabulce 1: Proměnné ve výzkumu*. Každý jednotlivý indikátor je zkoumán v rámci dané zájmové asociace, přičemž pořadí zájmových asociací koresponduje s pořadím stanoveným v kapitole 2.2 – *Uvedení a srovnání příkladů uvedených evropských zemí*. Primárním zdrojem je analýza dokumentů a webových stránek, přičemž výsledky analýzy jsou vždy doplněny výsledky dotazníkového šetření. Podoba dotazníku je v Příloze 2: Dotazník a statistika odpovědí je pak v zanesena v grafech v Příloze 3 – výsledky dotazníku. Při dotazníkovém šetření bylo osloveno 1040 pracovníků asociací. Celkový počet vrácených dotazníků je 48, tedy 4,6 % všech dotázaných. Statistika odpovědí z jednotlivých asociací je následující: LGDK – 18 navracených dotazníků (4,4 %); KS – 12 navracených dotazníků (2,6 %); ALRA – 9 navracených dotazníků (3,9 %) a SALAR – 9 navracených dotazníků (18,8 %). Mezi respondenti byly nejčastěji experti-poradci/policy advisor, konzultanti, vedoucí jednotlivých odborů a v jednom případě ředitel asociace. Ještě před samotnou analýzou jednotlivých zájmových asociací se však zabývám otázkou, zdali má smysl zkoumat dané zájmové asociace jako samostatné entity, respektive zdali je možné považovat za autonomní na centrální vládě.

4.1 Autonomie zájmových asociací

Pro zhodnocení autonomie zájmové asociace je třeba sledovat tři různé druhy autonomie – strukturální autonomie, finanční autonomie a právní autonomie. Strukturální autonomie nabývá ve všech asociacích maximální úroveň autonomie, zejména pak kvůli faktu, že centrální vláda v žádné organizaci nemá přímý vliv na volbu vrcholného představenstva organizace. Jak je z popisu jednotlivých zájmových asociací zřejmé, vrcholné orgány všech asociací jsou jmenováni, nebo voleni z řad municipalit, ale ne z řad centrálního vládního tělesa²⁶. V oblasti finanční autonomie vykazuje LGDK opět maximální úroveň autonomie, veškeré příjmy asociace jsou tvořeny jinými zdroji, než z centrální vlády²⁷. ALFRA vykazuje vysokou úroveň autonomie. Většina zdrojů asociace je tvořena jinými zdroji, než

²⁶ Detailněji v kapitole 3.3. Uvedení a srovnání vybraných evropských zemí

²⁷ Jedná se o členské příspěvky a poplatky za odbornou konzultační činnost. Detailně v kapitole 4.2 Indikátor zdroje zájmových asociací.

je centrální vláda²⁸. Současně však asociace přijímá přibližně 10 % svých zdrojů z centrální vlády²⁹. KS ani SALAR nelze klasifikovat z důvodu nedostupnosti nutných dat. Právní autonomie LGDK a ALFRA maximální úrovně. Obě organizace jsou zřízené jako soukromé subjekty fungující na dobrovolné bázi (Local Government Denmark, © 2016; Rules of the Association of Finnish Local and Regional Authorities. ©2018). Mají tak vlastní právní formu v rámci soukromého práva. Právní zakotvení KS a SALAR nelze z dostupných zdrojů určit.

Autonomie zájmových asociací - výsledky

Z výše popsaného tedy vyplývá, že všechny zájmové asociace lze považovat za vysoce, nebo maximálně autonomní organizace v oblastech strukturální a finanční autonomie. LGDK a ALFRA pak nabývají maximální autonomie i v oblasti právní autonomie. Ačkoliv hodnoty právní autonomie nelze u KS a SALAR určit, z hodnot ostatních dvou druhů autonomií lze i tyto dvě zájmové asociace považovat za vysoce autonomní. Studium postavení a vlivu těchto zájmových asociací jakožto autonomních entit je relevantní.

4.2 Indikátor zdroje zájmových asociací

LGDK

Ačkoliv je členství v LGDK dobrovolné, členskou základnu tvoří všech 98 dánských municipalit. LGDK zaměstnává zhruba 380 zaměstnanců na administrativních pozicích. Jedná se zejména o experty v daných oblastech působnosti asociace. Šest z těchto 380 administrativních pracovníků pracuje pro záležitosti spojené s Evropskou unií³⁰ (Council of European Regions and Municipalities, 2007, s. 54 a Local Government Denmark, © 2016).

Celkový rozpočet asociace činí 47.695.821€ pro fiskální období 7/2016 – 6/2017. Zhruba 46 % příjmu tvoří členské poplatky municipalit, dalších zhruba 46 % příjmu tvoří poplatky za konzultace. Zbýlých 8 % příjmu tvoří ostatní operativní a finanční příjmy (Joint Transparency Register Secretariat, © 2018).

²⁸ Téměř 90 % finančních zdrojů z lokálních a regionálních struktur a členských příspěvků.

²⁹ Detailně v kapitole 4.2 Indikátor zdroje zájmových asociací.

³⁰ Stav za roky 2016 a 2017.

LGDK v rámci Evropské unie funguje jako jedna z registrovaných skupin prosazujících zájmy municipalit. Patří do kategorie VI – organizace reprezentující lokální, regionální a municipální autority a další veřejné entity. Data dostupná z let 2010 až 2018 ukazují, že finanční objem utracený za lobby v EU dlouhodobě klesá. V roce 2010 byly náklady za lobby v EU odhadovány na 400.000€-450.000€, v následujících letech však náklady klesly na 250.000€-300.000€ (rok 2013) a od roku 2016 klesly náklady pod 10.000€. Pokud vezmeme v úvahu i velikost administrativy pracujících na záležitostech evropského rozměru pro LGDK, jejich počet výrazně kolísá. V letech 2010-2012 pracovalo šest administrativních pracovníků, v roce 2013 byly dva. V roce 2015 jejich počet stoupl na čtyři, přičemž od roku 2016 je počet pracovníků šest. V průměru proběhly dvě přímá setkání zástupců LGDK s Evropskou komisí (Local Government Denmark (LGDK), © 2018).

KS

Členská základna asociace je tvořena regiony a municipalitami. V asociace jsou zastoupeny všechny regiony (19) i municipality (426). Administrativní těleso je tvořeno přibližně 250 zaměstnanci, přičemž většina personálu je zaměstnána jako experti a poradci. Drtivá většina administrativy pracuje v Oslu (185 pracovníků), zbytek personálu (65 pracovníků) pracuje na sedmi regionálních pobočkách (KS' organisasjonskart, ©2018).

Ačkoliv asociace působí také na poli EU, není registrovaná, a tudíž nelze dohledat statistické informace o jejím působení na poli EU. Je však zřejmé, že asociace na poli EU funguje.

AFLRA

Členství v asociaci je dobrovolné, nicméně všech 311 municipalit jsou členy asociace. Administrativa čítá přibližně 230 pracovníků, přičemž většina tohoto tělesa je tvořena experty a konzultanty (Association of Local and Regional Authorities, ©2017).

Celkový rozpočet asociace pro fiskální období 1/2017-12/2017 je 23.532.000€. Přes 80% zdrojů pochází z lokálních a regionálních zdrojů. Přibližně 12 % zdrojů pochází z národních zdrojů a zbylých 8 % zdrojů pochází z členských příspěvků. Pro rok 2018 je rozpočet asociace přibližně 34 milionů EUR, přičemž struktura zdrojů odpovídá struktuře z roku 2017 (Joint Transparency Register Secretariat, ©2018 a Association of Local and Regional Authorities, ©2017).

Na úrovni EU působí v současnosti ALFRA jako registrovaná skupina kategorie VI – organizace reprezentující lokální, regionální a municipální autority a další veřejné entity. Dostupná data za rok 2017 ukazují, že náklady na lobby v EU jsou 235.000€, přičemž velikost administrativy zabývající se problematikou ALFRA, respektive lokální a regionálních autorit je na počtu šesti administrativních pracovníků (Association of Finnish Local and Regional Authorities (AFLRA), ©2018)

SALAR

Členství v asociaci je dobrovolné, všechny municipality a regiony jsou však členy (290 municipalit a 20 regionů). V asociaci pracuje přes 400 administrativních pracovníků, přičemž drtivá většina jsou experti na určitou agendu asociace. Asociace je financována zejména členskými příspěvky³¹ a zisky z pořádání konferencí, kurzů a konzultační činnosti (Administrative organisation, ©2018).

SALAR také působí jako registrovaná zájmová skupina na poli EU kategorie VI – organizace reprezentující lokální, regionální a municipální autority a další veřejné entity. Z Dostupných dat je zřejmé, že náklady na lobby v EU jsou znatelně vysoké. V roce 1/2017-12/2017 jsou náklady odhadovány na 1.000.000€, přičemž velikost administrativy pracující pro evropské záležitosti je deset administrativních pracovníků (Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR) ©2018).

Indikátor zdroje zájmové asociace – výsledky

Legitimita

Pokud se podíváme na podíl členských municipalit v asociacích, je zřejmé, že všechny asociace vykazují maximální úroveň legitimacy plynoucí ze 100% zastoupení všech municipalit.

Velikost administrativy a finanční zdroje

Při pohledu na velikost administrativy a jejich srovnání je zřejmé, že všechny asociace mají silný administrativní aparát. Při hlubším srovnání lze vidět, že LGDK zaměstnává zdaleka nejvíce administrativních pracovníků (380), přičemž počet členů je 100. V průměru pak připadá na jednoho zaměstnance 0,26 člena. Druhým v pořadí je SALAR

³¹ Příspěvky jsou vyměřovány na základě populace a daňové kapacity.

s celkovým počtem 400 administrativních pracovníků, kteří mají na starosti 290 municipalit, průměrně pak tedy připadá na jednoho zaměstnance 0,7 člena. Třetím v pořadí je pak ALFRA s 230 administrativními pracovníky a 311 municipalitami. Na jednoho zaměstnance pak připadá 1,3 člena. Posledním v pořadí je KS, kdy s počty 250 pracovníků a 426 municipalit, vychází, že na jednoho zaměstnance připadá 1,7 člena. Zároveň je nutné zmínit, že všechny asociace s výjimkou LGDK mají na starosti také regiony. Ačkoliv neexistuje metoda stanovení odpovídajícího počtu člena na jednoho zaměstnance, považují i maximální počet člena na zaměstnance (1,7) za dostatečný³².

Náklady na lobby v EU

Při srovnání s ostatními organizacemi lobující na úrovni EU, které jsou registrované a patří do skupiny VI – organizace reprezentující lokální, regionální a municipální autority a další veřejné entity, patří zájmové asociace mezi zájmové skupiny utrácující značné finanční prostředky na lobby. Pokud srovnáme všechny registrované zájmové skupiny dle výdajů na lobby, z celkového počtu 586 registrovaných zájmových skupin je SALAR na 22 místě, ALFRA zaujímá 138 místo a LGDK 389-550 místo³³. Při srovnání velikosti administrativy je pořadí následující: SALAR na 32 místě, ALFRA a LGDK jsou na sdíleném 85-93 místě. KS není ani v jedné ze statistik zahrnutá, jelikož není registrovaným členem (Statistics, ©2018).

4.3 Taktika lobování

LGDK

I když neexistuje legislativní ošetření procesu konzultace návrhů zákonů, parlamentní zvyklosti ukazují, že konzultace probíhá vždy se všemi relevantními aktéry již před představením dané legislativy parlamentu. Zájmové asociace jsou tak konzultovány pokaždé, když má daná legislativa vliv na místní/regionální autority. LGDK má tak přímý podíl při vytváření legislativy týkající se místní/regionální autority. Místní/regionální

³² Viz srovnání počtů člena na zaměstnance de Jesus, 2016, s. 80, kdy u zájmové asociace municipalit v Brazílii připadá na jednoho zaměstnance 13 členů. Pro srovnání lze uvést statistiku zájmové asociace Sdružení místních samospráv ČR, kdy na jednoho zaměstnance připadá přibližně 100 členů asociace. Tato data nejsou nikde dohledatelná, jejich znalost pochází z osobního angažmá v dané asociaci.

³³ Neurčitost pozice pramení z toho, že náklady na lobby jsou popsány jako <10000€ a ne jako konkrétní číslo.

autority a LGDK jsou brány jako rovnocenný partner pro diskuzi při legislativním procesu. Spolupráce mezi centrální vládou a asociací funguje na bázi konzultací v oblasti rozpočtu. Poté, co centrální vláda určí rozpočet na další fiskální období, toto politické rozhodnutí nabyde formy dohody mezi asociací a centrální vládou. Dohoda není právně závazná pro lokální/regionální autoritu, ale je právně závazná pro autority jako celek, respektive zájmovou organizaci. LGDK spolupracuje také s univerzitami a centrální vládou a pravidelně monitoruje efektivitu lokálních a regionálních autorit (Council of Europe, 2007, s. 41 a Local National, s. 53-55). Dotazníkové šetření ukazuje jednoznačnou převahu přímé taktiky lobbování. Nejčastější způsoby taktiky je pak přímý kontakt s vládními úředníky a odborná konzultační součinnost vlády a asociace. Častým jevem je pak přímý kontakt s členy parlamentu. Občasně je také asociace součástí legislativního procesu. Asociace využívá i některé prvky nepřímé taktiky lobbování, zejména se jedná o kontakt s tiskem a snahu o mobilizaci a osvětu veřejnosti. Naopak téměř vůbec nejsou využívány různé kampaně a demonstrace.

KS

Z analýzy oficiálních dokumentů vyplývá, že v rámci administrativní a policejné spolupráce existuje oficiální platforma, na které se konají plenární a bilaterální schůzky mezi představiteli KS a ministry. Od roku 2000 tak funguje pravidelná spolupráce KS a ministrů na základě dohody. Tyto konzultace jsou zaměřeny zejména na otázky spojené s distribucí finančních zdrojů municipalitám a s otázkami finanční zátíženosti municipalit. Cílem KS je zajištění dostatku finančních zdrojů k plnění úkolů. Druhou oblastí konzultací jsou dopady legislativy na fungování municipalit (Local Government in Norway, ©2018; Council of Europe, 2007, s. 35). Vedle již zmíněných pravidelných konzultací pracuje KS jako zdroj informací pro municipality a veřejnost. Mezi hlavní aktivity tak patří pořádání různých seminářů, setkání a přednášek (Om KS i Brussel, ©2015). Z dotazníkového šetření pak vyplývá, že asociace využívá spíše přímou taktiku lobby. Nejčastěji se jedná o přímý kontakt s vládními úředníky a spolupráce s vládou na úrovni odborných konzultací. Velice často je pak asociace součástí legislativního procesu. Občas je pak asociace také v kontaktu s členy parlamentu. Méně často pak asociace využívá nepřímé taktiky lobbování. Nejčastějším způsobem je pak kontakt s tiskem, následuje mobilizace a osvěta veřejnosti. Téměř nepoužívaným nástrojem je pak organizace kampaní a demonstrací.

ALFRA

V rámci ALFRA existují dvě hlavní struktury zprostředkující přímý kontakt s centrální vládou. Na jedné straně funguje speciální *Poradní rada pro municipální ekonomiku a administrativu/Advisory Board on Municipal Economy and Administration*, která zprostředkovává přímé dialogy mezi jednotlivými ministerstvy³⁴ a ALFRA. Na druhé straně pak od roku 2003 funguje politická spolupráce mezi ministerstvy a ALFRA za účelem financování municipalit. Úkolem těchto konzultací je zejména poukazování na každodenní realitu a problémy municipalit (Council of Europe, 2007, s. 34).

Dotazníkové šetření ukazuje, že ALFRA využívá zejména přímé taktiky lobbování. Nejčastějším způsobem je pak přímý kontakt s členy parlamentu. Pro ALFRA je charakteristický častý kontakt s vládními úředníky. Asociace je pak velice často součástí tvorby legislativy. Nepřímá taktika lobbování je pak spíše okrajovou záležitostí, kdy je nejčastějším prvkem kontakt s tiskem. Občas se asociace angažuje ve vedení kampaní a mobilizaci veřejnosti, naopak velmi zřídka organizuje demonstrace.

SALAR

Pokud se podíváme na výsledky dotazníkové šetření a webovou stránku asociace, jednoznačně se ukazuje, že SALAR využívá primárně přímou taktiku lobbování. Nejčastější způsob kontaktu je přímá účast na legislativním procesu, přímý kontakt s vládními úředníky a prezentace výsledků výzkumů vládě. Asociace také využívá přímého kontaktu se členy Parlamentu a vlády (About SALAR, ©2018). Méně častý způsob kontaktu jsou pak přímá setkání s členy parlamentu. Nepřímý způsob lobby je také hojně využíván, zejména pak kontakt s tiskem a vedení kampaní. Méně častým způsobem nepřímé lobby je pak mobilizace veřejnosti a naprosto nevyužívaným nástrojem je organizace demonstrací.

Indikátor taktika lobbování – výsledky

Ačkoliv je zřejmé, že všechny čtyři zkoumané asociace vykazují prvky nepřímé taktiky – zejména se pak jedná o organizaci seminářů, zvyšování povědomosti veřejnosti a osvěty mezi členy asociací, těžištěm aktivit všech asociací je přímý kontakt asociace s členy

³⁴ Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí, Ministerstev sociálních věcí a zdravotnictví a Ministerstvo školství a kultury.

centrální vlády. Tento indikátor vykazuje vysoké hodnoty míry vlivu, proto implikuje silné postavení zájmové asociace.

4.4 Typ vlivu

Typ vlivu aplikovaný jednotlivými asociacemi nelze dohledat na základě analýzy dokumentů asociace, webových stránek asociace či dokumentů jednotlivých ministerstev. Jediný a určující zdroj jsou pak výsledky dotazníkové šetření, a tudíž považují hodnoty tohoto indikátoru za méně určující, nežli hodnoty ostatních indikátorů³⁵.

Dotazníkové šetření pak ukazuje, že se LGDK, KS a ALFRA snaží ovlivňovat jak politické jádro zákona, tak technickou stránku procesu. Z dotazníkového šetření nejde jednoznačně určit primárně používaný typ vlivu. SALAR se údajně snaží ovlivňovat spíše technické aspekty legislativního procesu. Na druhou stranu i SALAR v určitých oblastech zasahuje do jádra legislativy. Ačkoliv výsledky napovídají, že SALAR spíše ovlivňuje technickou stránku procesu, rozdíl v odpovědích není tak alarmující, abych jej mohl považovat za určující.

Indikátor typu vlivu – výsledky

Všechny zájmové asociace se snaží aplikovat oba typy vlivu ve stejné míře. Nelze tedy jednoznačně určit převažující typ vlivu.

4.5 Charakteristika projednávané věci

Ačkoliv charakteristika projednávané věci je považována za určující v oblasti dopadu zájmové asociace na rozhodovací proces, nelze tento indikátor na výzkum aplikovat, jelikož výzkum si neklade za cíl analyzovat jednotlivé případy lobby, ale spíše analyzovat postavení asociace v obecné rovině.

LGDK se ve svých agendách zaměřuje celkem na tři oblasti politik. První oblastí je digitalizace veřejné správy, zejména pak E-government, Data protection a Digital Single Market. Druhou oblastí zájmů jsou agendy spojené se sociální politikou, jedná se zejména o postavení důchodců a mladých. Poslední oblastí je politika životního prostředí a udržitelného rozvoje (Local Government Denmark (LGDK), ©2018).

³⁵ Zejména se jedná o značnou subjektivitu odpovědí na dotazník.

Pokud se zaměříme na agendy ALFRA, lze jejich zaměření jak na národní, tak na evropské úrovni rozdělit na několik hlavních okruhů. Zejména se jedná o environmentální politiku a udržitelný rozvoj, kdy je hlavní náplní lobby v oblasti nakládání s odpady, nakládání s plasty a nakládání s vodou. Dalším okruhem je poté sledování klimatických změn a kladení důrazu na obnovitelné zdroje. Druhou skupinou je pak zaměření na digitalizaci veřejné správy, zejména v oblasti „*open data, certified cloud services, eHealth services, e-procurement, traffic planning, smart metering in the energy sector, copyright laws, data protection and electronic archiving*“ (Key targets and lobbying priorities in the EU, 2018, s. 15-16), kdy asociace tlačí na digitalizaci veřejné správy. Třetím okruhem je pak sociální politika a vzdělávací politika. V oblasti vzdělávací politiky usiluje asociace o zachování vysokého vlivu v oblasti vzdělávací politiky na lokální úrovni, zároveň podporuje nadnárodní spolupráci. Čtvrtým okruhem zájmu asociace je podpora rovnosti mezi muži a ženami a podpora rovnosti obecně (Key targets and lobbying priorities in the EU, 2018, s. 11-26). Dotazníkové šetření pak jednoznačně ukazuje převažující přítomnost záležitostí, které mají dalekosáhlé důsledky.

Agendy KS nelze jednoznačně určit na základě analýzy dokumentů. Z článků na webových stránkách vyplývá, že hlavní agendy asociace jsou v oblasti zaměstnanosti a tvorby atraktivních pracovních podmínek v municipalitách a digitalizaci (KS' langtidsplan og strategier, ©2017). Jelikož asociace není registrovaná v transparentním registru Evropské unie, nelze data v oblasti agend v rámci EU dohledat. Dotazníkové šetření pak opět jednoznačně ukazuje převažující přítomnost záležitostí, které mají dalekosáhlé důsledky.

Z analýzy projednávaných věcí zájmové asociace SALAR vyplývá, že její aktivity na národní úrovni směřují zejména do sociální politiky (péče o seniory a nemocné), energetická politika a politika životního prostředí, lidská práva a primární lékařská péče (Activities, ©2018). Na úrovni Evropské unie pak se pak SALAR zabývá sociální politikou, životním prostředím, digitalizací veřejné správy, migrací a rizikovými skupinami (rizikové skupiny v oblasti zaměstnanosti, migranti) (Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR), ©2018). Dotazníkové šetření pak ukazuje spíše opak, kdy se údajně asociace angažuje spíše v záležitostech s menšími politickými následky a v záležitostech hraje roli menší množství aktérů. Z aktivit SALAR je zřejmé, že se asociace angažuje ve třech hlavních oblastech. První oblastí je sociální politika, zejména pak péče o stárnoucí populaci. Druhá oblast je pak environmentální politika a to klimatické změny a energie. Třetí

oblastí jsou pak lidská práva a pracovní podmínky (Activities, ©2018). Z analýzy agend asociace a dotazníkové šetření vyplývá, že se SALAR angažuje spíše v oblastech, které mají dalekosáhlé důsledky.

Indikátor charakteristiky projednávané věci – výsledky

Z analýzy vyplývá, že všechny čtyři zájmové asociace se zabývají podobnými oblastmi politiky – jedná se zejména o různé druhy sociální politiky, environmentální politiky a digitalizace veřejné správy. Ačkoliv k tomuto názoru mě vede pouhá intuice, považují všechny tři oblasti za velice obsáhlé a natolik zásadní, že rozhodnutí v dané oblasti má jistě dalekosáhlé důsledky a v procesu je zahrnuto veliké množství aktérů. Zejména pak oblasti sociální a environmentální politiky považují za silně rezonující ve veřejné debatě. Dotazníkové šetření pak potvrzuje zjištění analýzy dokumentů a webových stránek. Dotazníkové šetření poté téměř ve všech případech kopíruje zjištění získané analýzou ostatních zdrojů. Odpovědi respondentů z řad KS, ALFRA i SALAR mají tendenci inklinovat spíše k názoru, že se asociace angažuje v otázkách s dalekosáhlými politickými důsledky. Naopak výsledky dotazníku u LGDK ukazují protikladné výsledky oproti mé analýze, tedy že se asociace angažuje spíše v oblastech s minimálními politickými důsledky.

Ačkoliv lze konstatovat, že se všechny asociace angažují spíše v oblastech, které mají dalekosáhlé politické důsledky, silně rezonují ve veřejné debatě a jejich projednávání obsahuje velké množství aktérů, čímž snižují pravděpodobnost úspěchu zájmové asociace, závěry tohoto indikátoru musím zpochybnit kvůli dvěma problémům. Prvním problémem je samotná definice dalekosáhlých důsledků, citlivosti tématu ve veřejné debatě a velkého množství aktérů, kdy není zcela zřejmé, kdy projednávaná věc naplňuje tuto definici a kdy ne. Určení dalekosáhlých důsledků je pak spíše intuitivní, což snižuje relevanci výsledků. Druhým problémem je střetnutí přílišné obecnosti výzkumu a nutné konkrétnosti projednávané věci ve snaze určit její charakteristiku. Nelze na základě aktivit zájmové asociace charakterizovat každou jednotlivou aktivitu, kterou asociace vykonává. Přítomnost dalekosáhlých důsledků a více aktérů je tedy spíše indikátor, který by měl být studován v konkrétních jednotlivých případech.

Z výše zmíněných důvodů 1) považují charakteristiku projednávané věci jako spíše negativní indikátor, který oslabuje úspěšnost zájmové asociace a 2) indikátor považují jako naprosto slabý, skoro až nerelevantní³⁶.

4.6 Odpovědnost politického systému

V mezinárodním srovnání v období 1996-2016 dosahují všechny politické systémy percentilu mezi hodnotami 95 a 100. Finský a Švédský politický systém dosahuje nejnižších hodnot (percentil 95 a 95,5) v roce 1996, Dánský politický systém pak dosáhl dna (percentil 95,52) v roce 1998 a Norský politický systém (percentil 95,52) v roce 2000. Všechny čtyři politické systémy si v posledních dvou desetkách let drží percentil odpovědnosti politického systému větší než 95, přičemž Dánský a Norský politický systém dosahují až percentilu 100. Detailní rozbor odpovědnosti politického systému jednotlivých zemí v období 1996-2016 viz Příloha 5, přičemž z výše popsaného je zřejmé, že odpovědnost politického systému je dlouhodobě vysoká, ne-li dlouhodobě nejvyšší v mezinárodním srovnání.

Indikátor odpovědnosti politického systému – závěr

Odpovědnost politického systému tak představuje proměnnou, která jednoznačně pozitivně přispívá k postavení zájmových asociací jako silných hráčů v prosazování zájmů municipalit.

³⁶ Proto je tento indikátor ve shrnující tabulce v závorkách.

5 Závěry

Cílem bakalářské práce bylo zodpovědět výzkumnou otázku, jaké je **postavení zájmových asociací municipalit ve Skandinávii, respektive v Dánsku, Norsku, Finsku a Švédsku**. K zodpovězení výzkumné otázky jsem použil indikátory, pomocí kterých lze měřit vliv zájmových asociací. V celé práci je chápán vztah vlivu zájmové asociace a postavení zájmové asociace jako přímo úměrný – vysoká míra vlivu tak implikuje silnější postavení zájmové asociace, menší míra vlivu pak implikuje slabší postavení zájmové asociace. Závěr je rozdělen do dvou částí – první část shrnuje závěry výzkumu a zodpovídá výzkumnou otázku, druhá část poté analyzuje nedostatky provedeného výzkumu a nabízí možnosti směřování dalšího výzkumu.

Ještě před samotným výzkumem jsem se zabýval relevancí studia daných zájmových asociací z pohledu jejich autonomií na centrální vládě. Pokud se podíváme na autonomii zájmových asociací, jednoznačně lze konstatovat, že všechny zkoumané asociace vykazují vysokou nebo maximální míru autonomie. Na tomto základě pak tvrdím, že studovat tyto zájmové asociace jako autonomní organizace nezávislé na centrální vládě je naprosto relevantní.

5.1 Shrnutí závěrů, zodpovězení výzkumné otázky

Kvůli přehlednosti závěru jsou naměřené hodnoty jednotlivých indikátorů zaneseny v následující tabulce. Značka „+“ znázorňuje pozitivní vliv indikátoru na míru vlivu zájmové asociace, proto považuji indikátor za ukazující silné postavení zájmové asociace. Značka „-“, naopak znázorňuje negativní vliv indikátoru na míru vlivu zájmové asociace, proto považuji indikátor za ukazující slabší postavení zájmové asociace. Značka „.“ ukazuje na nevyhraněnost hodnot indikátoru, z čehož nelze vyvozovat sílu, respektive slabší postavení zájmové asociace. Značka „()“ ukazuje určité zpochybnění indikátoru zejména kvůli nedostatečných/neobjektivním zdrojům. Konečně značka „?“ ukazuje nejasnost indikátoru kvůli nemožnosti dohledat zdroje informací pro posouzení hodnot indikátoru.

Tabulka 11: Shrnutí výsledků empirického výzkumu

	LGDK	KS	AFLRA	SALAR
Zdroje asociace				
- členství/legitimita	+	+	+	+
- finanční	?	?	?	?
- velikost administrativy	+	+	+	+
- lobby na úrovni EU	+	?	+	+
Taktika lobování	+	+	+	+
Typ vlivu	(.)	(.)	(.)	(+)
Charakteristika projednávané věci	(.)	(-)	(-)	(-)
Odpovědnost politického systému	+	+	+	+

Zdroj: Autor na základě vlastní analýzy

Hodnoty indikátoru **zdroje zájmové asociace** ukazují, že všechny zájmové asociace užívají maximální legitimity díky stoprocentnímu relativnímu podílu členských municipalit vůči všem existujícím municipalitám. Administrativní těleso ve všech zkoumaných asociacích je vždy dostatečně veliké, kdy na jednoho administrativního pracovníka připadá maximálně 1,7 člena. Srovnání nákladů na lobby v rámci EU se jasně ukazuje, že asociace AFLRA a SALAR jasně patří mezi největší hráče. LGDK v této oblasti poněkud zaostává. Velikost administrativy pracující na poli EU je u všech tří asociací značná. Z výše zmíněného tak vyplývá, že u všech tří asociací lze předpokládat vysokou míru vlivu na této úrovni. Kvůli nedostatku zdrojů nelze zkoumat KS v této oblasti. Jeden z klíčových faktorů – a to alokace finančních zdrojů do personálu – nelze hodnotit, jelikož se autorovi nepodařilo dohledat i přes opakované výzvy směrem k zájmovým asociacím žádná data.

Hodnoty indikátoru **taktiky lobování** jednoznačně ukazuje předpoklad vysoké míry úspěšnosti všech zájmových asociací. Obecně lze konstatovat, že ačkoliv všechny zájmové asociace prokazatelně aplikují i nepřímou a tedy méně efektivní taktiku lobování, těžištěm jejich práce je zejména přímá taktika lobování, která je obecně považována za daleko efektivnější. Tento indikátor tedy implikuje silné postavení zájmové asociace.

Až na výjimku, tedy SALAR, nelze na základě hodnot indikátoru **typu vlivu** jednoznačně shrnout působení tohoto indikátoru na celkovou úspěšnost zájmové asociace. LGDK, KS i ALFRA používají obojí typ vlivu stejnou měrou. SALAR údajně vykazuje spíše technický typ vlivu, který je považován za efektivnější. Z výsledků však nelze jednoznačně vyvodit jednoznačný závěr, proto považuji tento indikátor za ne tak průkazný.

Hodnoty indikátoru **charakteristiky projednávané věci** pak jednoznačně naznačují předpoklad neúspěchu zájmové asociace. KS, ALFRA i SALAR se angažují v otázkách, jejichž dopad je dalekosáhlý a rozhodování ovlivňuje velké množství aktérů. Analýza agend LGDK a dotazníkové šetření ukazují naprosto protichůdné závěry, proto jednoznačně nelze určit tendenci indikátoru. Obecně však lze konstatovat velké pochybnosti relevance tohoto indikátoru zejména kvůli obecnosti výzkumu, přičemž charakteristika projednávané věci je velice konkrétní a liší se případ od případu.

Naprosto jednoznačně však ukazují hodnoty indikátoru **odpovědnosti politického systému** na fakt, že všechny politické systémy zkoumaných zemí jsou maximálně odpovědné, a tudíž lze předpokládat pozitivní dopad tohoto indikátoru na vliv zájmových asociací.

Obecně lze tedy dojít k závěru, že většina indikátorů napovídá celkové síle vlivu zájmových asociací na politický proces. Všechny zkoumané asociace vykazují ve třech indikátorech (zdroje zájmové asociace, taktika lobování a odpovědnost politického systému) vysokou míru vlivu, což implikuje silné postavení všech zájmových asociací. Indikátor typu vlivu nenabývá takových hodnot, abych mohl jednoznačně určit vliv tohoto indikátoru na postavení zájmové asociace. Stejně lze tvrdit i o indikátoru charakteristika projednávané věci. Tento indikátor je v takto obecném výzkumu nerelevantní z důvodů konkrétnosti a jednotlivosti každé aktivity, tento indikátor by tedy bylo vhodné posuzovat v jednotlivých případech.

Současně závěry napovídají tomu, že všechny zájmové asociace užívají významného postavení uvnitř politického systému dané země. Na základě hodnot zkoumaných indikátorů lze předpokládat, že postavení zájmových asociací ve všech zkoumaných zemích za silné. Výzkumná otázka tak byla ve výzkumu zodpovězena.

5.2 Nedostatky výzkumu, směřování dalšího výzkumu

Ačkoliv výzkum přinesl určitá zjištění o postavení zájmových asociací zastupující zájmy municipalit v Dánsku, Norsku, Finsku a Švédsku, je třeba uvést nedostatky provedeného výzkumu. Prvním nedostatkem výzkumu je nedostatek empirických dat při analýze dokumentů a dotazníkovém šetření. Velmi častým jevem je fakt, že data neexistují, nebo nejsou dostupná. Návratnost dotazníku byla velmi malá, což snižuje validitu celého dotazníkového šetření. V rámci indikátoru finančních zdrojů asociace jsem zamýšlel analyzovat rozpočet zájmové asociace, zejména pak výdaje zájmové asociace v personální oblasti. Následně jsem chtěl srovnat průměrný plat zaměstnance asociace s průměrným platem v dané zemi³⁷. I přes opakované žádosti směrem k finančním oddělením a vrcholným představitelům zájmových asociací se mi nepodařilo data získat³⁸. Druhým problémem je značná závislost části výzkumu na dotazníkovém šetření, které ne vždy musí reflektovat reálné postavení asociace zejména ze dvou důvodů. Příčinou je určitá zaujatost respondenta, kdy je možné, že odpovědi mohou být velice zkreslené. Zkreslení může nastat z důvodu neobjektivní povahy sebehodnocení, kdy mají respondenti tendenci zlepšovat postavení asociace. Výsledky dotazníkové šetření pak slouží jen jako podpůrný prvek analýzy, zejména pak z důvodu malé návratnosti samotných dotazníků, a tudíž možnosti značného zkreslení výsledků dotazníkového šetření.

Pevně věřím, že výzkum přispěl k lepšímu poznání role a vlivu zájmových asociací prosazující zájmy municipalit v Dánsku, Norsku, Finsku a Švédsku. Právě fakt, že postavení zájmových asociací municipalit v politickém systému zůstává mimo zájem akademiků, mě vedl k napsání předložené bakalářské práce. Největší přínos výzkumu tak považuji v rozšíření znalosti akademické obce o novou oblast zájmu. Pro následující výzkum navrhuji pokračovat dvěma různými směry. První směr výzkumu by směřoval k detailnějšímu probádání role zkoumaných zájmových asociací v politickém procesu, přičemž ideálním nástrojem výzkumu by byla samotná působnost v asociaci v rámci stáže a osobní kontakt s představiteli asociace a členy parlamentu/vlády. Osobní rozhovory by vedly k lepšímu a hlubšímu uchopení tématu a pochopení role zájmové asociace v politickém procesu. Druhý směr výzkumu by směřoval do prostředí českého politického systému a prosazování

³⁷ Tuto metodu zkoumání finančních zdrojů použil ve svém výzkumu de Jesus, 2016, s. 81 a s. 87.

³⁸ Email zaslaný zájmovým asociacím viz Příloha 4 – Email finanční zdroje.

municipálních zájmů. V tomto případě považuji za nosné dva aspekty prosazování zájmů municipalit, jak je definuje Kruntorádová (2013). První aspekt je prozkoumání role dvou zájmových asociací municipalit – Sdružení místních samospráv ČR a Svaz měst a obcí ČR a jejich vlivu na politický proces. Druhým aspektem je pak prozkoumání fenoménu regionálního patrona jako reprezentanta zájmů municipalit.

Osobně se přikláním spíše k druhé alternativě směru výzkumu zejména kvůli osobnímu angažmá v jedné zájmové asociaci a osobnímu kontaktu s přibližně 100 starosty obcí ve Středočeském kraji. Výhody osobního kontaktu by pak mohly pomoci k detailnějšímu rozboru situace a pochopení zákonitostí zprostředkování zájmů municipalit v českém prostředí.

6 Summary

Aim of the proposed bachelor thesis is to discuss the position of municipal interest associations in Denmark, Norway, Finland and Sweden. To discover the position of the municipal interest associations I use specific indicators which detect the influence of the interest association. The influence and position are in direct relationship meaning that higher influence implies stronger position. Indicators employed in thesis are as follows: resources of the associations, lobbying tactics, type of influence, issue characteristics and political system accountability. Resources of the association consists of three main aspects: membership representation, staff size and financial resources. Lobbying tactics can be direct or indirect. As literature points out, direct lobbying is more influential than indirect. Type of influence employed is another important factor of municipal association influence. Association employing technical influence are more likely to attain higher influence as the level of conflict tends to be lower. Although issue characteristics plays an important role I argue that it cannot be considered as a relevant indicator due to important role of singularity. The last indicator revealing municipal association influence is accountability of political system. The more accountable the political system is the more likely will the municipal association be influential. Before studying the interest associations I firstly analyse the autonomy of the municipal associations using three different aspects of autonomy – structural, financial and legal autonomy. I argue that all the municipal associations studied evince high or maximal autonomy and therefore can be studied as independent entities.

Document analysis and questionnaire survey are two main methods of data collection applied.

All the municipal authorities exert the highest legitimacy as all the municipalities are members of the associations in all cases. Due to lack of empirical data the financial resources could not be analysed. The staff size also indicates the strength of the association as the proportion of employers to members varies from 0.26 to 1.7. The ratio is of the lowest in international comparison. All the aspects indicates strong position of municipal association within the indicator of resources of the association. All the associations use both indirect and direct lobbying tactics, nevertheless the main work of all associations lies in the direct way of lobbying. On the ground of the analysis I conclude that the indicator show strong position of all the associations. The third indicator referring to type of influence does not acquire decisive values. All the associations employ both type of influence to the same degree. As for the fourth indicator, the issue characteristics, the results speak against the strong position of municipal associations. As majority of issues debated in the association are considered to have far reaching policy implications and to be highly salient as well as include higher number of actors, the probability of influence of the municipal association declines rapidly. The last indicator referring to accountability of the political system indicates a strong position of all the municipal association. The political systems of all analysed countries is to be considered as one of the most accountable in international comparison.

I conclude that municipal associations in Denmark, Norway, Finland and Sweden can be considered as associations which have significant influence on decision making process. As all the associations have significant influence I deduce that all the associations enjoy a strong position. Although the aim of the bachelor thesis was achieved there are some major shortcomings in analysing the municipal association position. The first difficulty stems from the lack of empirical data. Given that the empirical data missing some of the indicators could not be measured in depth or not at all. The second difficulty originates in method of data collection used. Questionnaire survey does not provide accurate data for completing the analysis and building internal validity. I argue that interviews are more appropriate methods which should be used to build a strong internal validity of the analysis.

7 Seznam zkratek

LGDK	Local Government Denmark
KS	The Norwegian Association of Local and Regional Authorities
ALFRA	The Association of Finnish Local and Regional Authorities
SALAR	The Swedish Association of Local Authorities and Regions
EU	Evropská unie

8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristické znaky severoevropských a jihoevropských systémů.....	7
Tabulka 2: Způsob prosazování zájmů v jednotlivých modelech typologií.....	10
Tabulka 3: Referenční země nepřímého způsobu prosazování zájmů jednotlivých typologií	10
Tabulka 4: Vývoj počtu obcí v Dánsku.....	13
Tabulka 5: Vývoj počtu obcí v Norsku.....	15
Tabulka 6: Vývoj počtu obcí ve Finsku.....	18
Tabulka 7: Vývoj počtu obcí ve Švédsku.....	20
Tabulka 8: Přehledová tabulka územně-správního dělení a asociací.....	22
Tabulka 9: Proměnné ve výzkumu.....	25
Tabulka 10: Proměnné v analýze autonomie zájmové organizace.....	27
Tabulka 11: Shrnutí výsledků empirického výzkumu.....	40

9 Zdroje

9.1 Články

- DE JESUS, Anderson Macedo, 2016. Policy-Making Process and Interest Groups: How do Local Government Associations Influence Policy Outcome in Brazil and the Netherlands?. *Brazilian Political Science Review* [online]. 2016, 4(1), 69-102 [cit. 16. 4. 2018]. ISSN 19813821. Dostupné z: <https://doaj.org/article/c1add19da92040cbadb7aeb2a7c9626f>
- DÜR, Andreas, 2008a. Measuring Interest Group Influence in the EU: A Note on Methodology. *European Union Politics* [online]. 9(4), 559-576 [cit. 15. 7. 2018]. ISSN 14651165. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1465116508095151>
- DÜR, Andreas, 2008b. Interest Groups in the European Union: How Powerful Are They?. *West European Politics*[online]. 31(6), 1212-1230 [cit. 28. 7. 2018]. DOI: 10.1080/01402380802372662. ISSN 01402382. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402380802372662>
- EISING, Rainer, 2016. Studying Interest Groups: Methodological Challenges and Tools. *European Political Science*. 16(3), 291-305.
- GOLDSMITH, Mike, 1992. Local Government. *Urban Studies*. Vol. 29, no. 3, 393-410 s. ISSN: 1360-063X.
- HEINELT, Hubert a Nikolaos-K. HLEPAS, 2006. Typologies of Local Government Systems. In BÄCK, H., HEINELT, H., MAGNIER, A. (eds.). *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. 392 s. ISBN 3-531-14574-6.
- JOHN, Peter, 2001. Local governance in Western Europe. London: Sage. ISBN 0-7619-5636-0

- KETTUNEN, Pekka, 2014. The Finish Municipal Reform. *Anali Hrvatskog Politološkog Društva, Vol 11, Iss 1, Pp 55-70 (2014)* [online]. 11(1), 55-70 [cit. 24. 7. 2018]. ISSN 18456707. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/4140/3ae24eb0351a8c74246fd2adf6d45baf4ec0.pdf>
- KOŘAN, Michal, 2016. Případová studie. In: BENEŠ, Vít a Petr DRULÁK. *Metodologie výzkumu politiky*. V tisku, s. 37-53. [cit. 20. 6. 2018]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2016/MVZ428/um/Jak_zkoumat_politiku_-_recenzi_rizeni.pdf
- KRUNTORÁDOVÁ, Ilona, 2013. Regionální patron jako fenomén reprezentace zájmů. *Acta Politologica* [online]. 5(2), 161-177 [cit. 14. 7. 2018]. ISSN 18041302. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00466.pdf>
- LUKÁŠOVÁ, Jana, 2014. *Typologie a vývoj obecních uspořádání v Evropě*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.
- MAHONEY, Christine, 2007a. Lobbying Success in the United States and the European Union. *Journal of Public Policy*[online]. 27(1), 35-56 [cit. 28. 7. 2018]. ISSN 0143814X. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/4007826?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
- MAHONEY, Christine, 2007b. Networking vs. allying: The Decision of Interest Groups to Join Coalitions in the US and the EU. *Journal of European Public Policy* [online]. 14(3), 366-383 [cit. 28. 7. 2018]. DOI: 10.1080/13501760701243764. ISSN 13501763. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501760701243764>

- POLINEC, Martin, 2007a. Norsko. JÜPTNER, Petr, Martin POLINEC a Kamil ŠVEC. *EVROPSKÁ LOKÁLNÍ POLITIKA*. Praha: Printia, s. 153-188. ISBN 978-80-254-1187-2.
- POLINEC, Martin, 2007b. Švédsko. JÜPTNER, Petr, Martin POLINEC a Kamil ŠVEC. *EVROPSKÁ LOKÁLNÍ POLITIKA*. Praha: Printia, s. 97-126. ISBN 978-80-254-1187-2.
- VERHOEST, Koen, Guy PETERS, Geert BOUCKAERT a Bram VERSCHUERE, 2004. The study of organisational autonomy: a conceptual review. *Public Administration* [online]. **24**(2), 101-118 [cit. 15. 7. 2018]. ISSN 02712075. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/pad.316>

9.2 Ostatní zdroje

- About SALAR. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. [cit. 1. 4. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/aboutsalar.995.html>.
- Activities. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. [cit. 1. 7. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/activities.996.html>.
- Administrative organisaton. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. [cit. 1. 7. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/aboutsalar/administrativeorganisation.1139.html>.
- Administrative Structures. *The Ministry of Finance*. Helsinki. [cit. 2. 4. 2018]. Dostupné z: <https://vm.fi/en/administrative-structures>.
- ASSOCIAION OF FINNISH LOCAL AN REGIONAL AUTHORITIES. A successful Finland means local action. *The Association of Finnish Local and Regional Authorities*. Helsinki. 2017 [cit. 2. 4. 2018]. Dostupné z:

https://www.localfinland.fi/sites/default/files/media/file/Kuntaliitto_esittely_englanti_2017_0.pdf.

- Association of Finnish Local and Regional Authorities (AFLRA), *Corporate Europe Observatory, Lobby Control*. 2018 [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://lobbyfacts.eu/representative/7f6112b820be46cab41fdaf6015a7028/association-of-finnish-local-and-regional-authorities>
- Brussels Office. *The Association of Finnish Local and Regional Authorities*. Helsinki. 2017 [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.localfinland.fi/expert-services/brussels-office-2>.
- Council of Europe a Alba Nogueira LÓPEZ, 2007. *The relationship between central and local authorities: Report of the European Committee on Local and Regional Democracy (CDLR)*. [cit. 25. 7. 2018] Dostupné také z: <https://rm.coe.int/1680747fbc>
- COUNCIL OF EUROPEANS MUNICIPALITIES AND REGIONS. 2007. Consultation procedures within European states. [cit. 22. 5. 2018]. Dostupné z: http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_45524/cf_202/LocalNational_Consultations-Extract_from_CEMR_Pu.PDF.
- COUNCIL OF EUROPEANS MUNICIPALITIES AND REGIONS. 2007. Consultation procedures within European states. [cit. 22. 5. 2018]. Dostupné z: http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_45524/cf_202/LocalNational_Consultations-Extract_from_CEMR_Pu.PDF.
- Danish Regions. *Danish Regions*. Kodaň. 2016 [cit. 21. 5. 2018]. Dostupný z: <http://www.regioner.dk/in+english/about+danish+regions>.
- Local Government Denmark. *Local Government Denmark*. Kodaň. 2016 [cit. 21. 5. 2018]. Dostupný z: <http://www.kl.dk/English/>.

- DÁNSKO. Ministry of Social Affairs and Interior. [online]. Kodaň. [cit. 21. 5. 2018]. Dostupný z: <http://english.sim.dk/responsibilities/governanceof-municipalitiesandregions/aboutmunicipalitiesandregions.aspx>.
- DÁNSKO. Ústava Dánska. 1953. [cit. 20. 5. 2018]. Dostupný z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_protect/protrav/-ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_12_7469.pdf.
- Association of Finnish Local and Regional Authorities: About us, *Association of Finnish Local and Regional Authorities*[online]. Helsinki, 2017 [cit. 20. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.localfinland.fi/expert-services/association-finnish-local-and-regional-authorities>
- Finnish municipalities and regions, *The Association of Finnish Local and Regional Authorities* [online]. Helsinki, 2017 [cit. 20. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.localfinland.fi/expert-services/finnish-municipalities-and-regions>
- FINSKO- Ústava Finska. 1999. [cit. 2. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.
- FINSKO. Association of Finnish Local and Regional Authorities: Key targets and lobbying priorities in the EU. *The Association of Finnish Local and Regional Authorities*. 2018 [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: https://www.localfinland.fi/sites/default/files/media/file/KL%20EU%20edunvalvonnan%20tavoitteet%20ja%20painopisteet%202018%20en%20SIN%2015032018_0.pdf.
- FINSKO. Rules of the Association of Finnish Local and Regional Authorities. 2018 [cit. 4. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.localfinland.fi/sites/default/files/media/file/ER40%20SÄÄNNÖT%202015%20slutliga%20HH.pdf>.

- Functions of municipalities and joint municipal authorities. *The Association of Finnish Local and Regional Authorities*. Helsinki. 2017 [cit. 2. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.localfinland.fi/expert-services/finnish-municipalities-and-regions/functions-municipalities-and-joint-municipal-authorities>.
- Hvordan KS styres. *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2015 [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/fagomrader/om-ks/styrer-og-utvalg/organisering/>.
- Joint Transparency Register Secretariat. Association of Finnish Local and Regional Authorities. Belgie: Evropská Parlament a Evropská Komise. 2018 [cit. 5. 7. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=807166031160-68>.
- Joint Transparency Register Secretariat. Local Government Denmark. Belgie: Evropská Parlament a Evropská Komise. 2018 [cit. 5. 7. 2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=43783176689-06&locale=en&indexation=true>.
- KS European Office Brussels. *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2015 [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/news-in-english/english-articles/ks-european-office-brussels/>.
- KS' langtidsplan og strategier. *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2017 [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/fagomrader/om-ks/ks-organisasjon/ks-strategier/>.
- KS' organisasjonskart. *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2018 [cit. 0. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/fagomrader/om-ks/ks-organisasjon/organisasjonskart/>.

- Local Government Denmark (LGDK). *Corporate Europe Observatory, Lobby Control*. 2018 [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://lobbyfacts.eu/representative/f378f173662941afae402d838aebf626/local-government-denmark>.
- LOCAL GOVERNMENT DENMARK. 2014. LGDK Profile with List of References. [cit. 20. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.kl.dk/PageFiles/242380/LGDK%20Profile%20with%20List%20of%20References%20January%202014.pdf?epslanguage=da>
- Municipalities, county councils and regions. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. 2018[cit. 1. 4. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/municipalitiescountycouncilsandregions.1088.html>.
- NORSKO, Local Government in Norway. *Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation* online. Oslo. 2018 [cit. 2. 4. 2018]. Dostupný z: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokument_i_pdf/ena_ke_moznosti/NFMStudijski2LokalnoUpravljanje.pdf
- NORSKO, the Local Government Act. 1. 1. 1992, číslo 19. [cit. 20. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/tx-23249-kommuneloven-eng.pdf>.
- NORSKO. Ústava Norska. 1814 [cit. 20. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/english/constitutionenglish.pdf>. Včetně dodatků ke květnu 2018.
- Om KS i Brussel. *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2015 [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/fagomrader/samfunn-og-demokrati/europapolitikk/ks-i-brussel/om-ks-i-brussel/>.

- RADA EVROPSKÝCH OBCÍ A REGIONŮ, Local and Regional Governments in Europe: Structures and Competences. 2016 [cit. 20. 6. 2018]. Dostupné z: http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_structures_and_competences_2016_EN.pdf.
- Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR). *Corporate Europe Observatory, Lobby Control*. 2018 [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://lobbyfacts.eu/representative/831809063bcc49ef934f4c954c0a2d6c/swedish-association-of-local-authorities-and-regions>.
- Statistics. *Corporate Europe Observatory, Lobby Control*. 2018 [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://lobbyfacts.eu/reports/lobby-costs/all/0/2/2/2/6/0?page=3&sort=fte&order=desc>
- THE MINISTRY FOR ECONOMIC AFFAIRS AND THE INTERIOR. 2014. *Tasks and financing*. Municipalities and Regions. [cit. 20. 5. 2018]. ISBN 97887-92856531. Dostupné z: http://english.sim.dk/media/670682/municipalities_and_regions_-_tasks_and_financing__june_2014.pdf
- THE MINISTRY OF THE INTERIOR AND HEALTH. 2005. *The Local Government Reform: in brief*. [cit. 20. 5. 2018]. ISBN 8776011534. Dostupné z: <https://www.regioner.dk/media/2845/the-local-government-reform-in-brief.pdf>
- The Norwegian Association of Local and Regional Authorities (KS). *The Norwegian Association of Local and Regional Authorities*. Oslo. 2016 [cit. 1. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.ks.no/news-in-english/english-articles/about-ks/>.
- The Office in Brussels. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. 2018 [cit. 1. 4. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/aboutsalar/politicalorganisation.1138.html>.

- The office in Brussels. *The Swedish Association of Local Authorities and Regions*. 2018 [cit. 1. 4. 2018]. Dostupné z: <https://skl.se/tjanster/englishpages/aboutsalar/politicalorganisation.1138.html>.
- The Swedish model of government administration. *Government Offices of Sweden*. 2015 [cit. 1. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.government.se/how-sweden-is-governed/the-swedish-model-of-government-administration/>.
- Worldwide Governance Indicators. *The International Bank for Reconstruction and Development*. Washington. 2018 [cit. 8. 7. 2018]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>.

10 Teze bakalářské práce

Úvod

Pojem demokracie a jeho uchopení je v každé zemi odlišné. Odlišnosti západní demokracie lze spatřovat nejenom v územně-správním dělení státních jednotek, mírou lokální autonomie, finanční autonomie, decentralizace funkcí, ale také ve způsobu zprostředkování zájmů, respektive zvolení strategie pro prosazování klíčových politik municipalit (Kruntorádová, 2013).

Fenoménu decentralizace, lokální demokracie a lokální autonomie se věnuje celá řada autorů jak českých, tak světových (Goldsmith 1992; Heinelt, Hlepas 2006; Kruntorádová 2013). Obecné prosazování jakéhokoli zájmu na státní úrovni skrze zájmové skupiny je celkem rozšířený fenomén (fenomén korporativismu) a stav jeho zkoumání je na obecné úrovni rozsáhlý. Vícepřípadové kvalitativní výzkumy zkoumající postavení zájmových asociací, respektive hájení zájmů substátních jednotek, spíše neexistují. Ačkoli několik vědeckých prací na toto téma existuje (v českém prostředí např. I. Kruntorádová), práce jsou zaměřeny spíše obecně a zařadil bych je jako studie srovnávající různé způsoby hájení zájmů, jejichž cílem je vytvořit obecný vzorec.

Pojem lokální autonomie je silně provázaný s vertikálními typologiemi, jež jsou chápány jako vztah centrální vlády k jednotlivým složkám veřejné správy. V několika posledních desetiletích prošlo zejména vertikální uspořádání vazeb dramatickou proměnou³⁹ (Kruntorádová, 2015). Ačkoli neexistuje v odborné veřejnosti shoda o tom, jak přesně lokální autonomii definovat a jakými kritérii ji hodnotit. Ve článku I. Kruntorádové, 2015 autorka identifikovala pět významných autorů/autorských dvojic, kteří se tímto fenoménem zabývají. Hluběji se teoretickým ukotvením budu zabývat v teoretické kapitole, pro účely své práce jsem přejal definici a kategorizaci autorského kolektivu Verhoest, Peters, bouckaert a Verschuere, kteří proces získávání autonomie definovali třemi aspekty. Jedná se o aspekty (1.) legislativní, (2.) organizační a (3.) manažersko-ekonomické (Kruntorádová, 2015).

39 „V druhé polovině 20. století přistoupila řada západoevropských států k reformám veřejné správy, jejichž výsledkem bylo prohloubení decentralizace a principu subsidiarity“ (Kruntorádová, 2015).

I přes značné odlišnosti lze územně-správní dělení kontinentální Evropy spolu s mírou lokální autonomie zobecnit a vytvořit tak dva velké evropské systémy.

Tabulka 1: Hlavní charakteristiky severoevropských a jihoevropských systémů

	Severoevropské systémy (např. Švédsko)	Jihoevropské systémy (např. Francie)
samostatnost rozhodování	vysoká míra samostatnosti v rozhodování	nízká samostatnost v rozhodování
funkce municipalit	silná decentralizace funkcí	obce s malými kompetencemi
povaha kontaktů mezi představiteli místní a centrální úrovně politického systému	nízká úroveň přístupu lokální elity na centrální vládní úroveň	dobrý přístup lokálních politiků na centrální vládní úroveň

Zdroj: Page, Goldsmith 1987: 156-162, Heinelt, Hlepas 2006: 23-24; citování dle Kruntorádová 2013: 166

Severoevropský systém územní samosprávy je charakterizován vysokou mírou samostatnosti lokálních autorit v rozhodování spolu se silnou decentralizací funkcí municipalit (Kruntorádová, 2013).

Spolu s rozdílností autonomie a územně-administrativního dělení státní jednotek existuje v každém systému převládající způsob prosazování zájmů municipalit. V práci přejímám klasifikaci I. Kruntorádové, která klasifikuje prosazování municipálních zájmů následovně.

Tabulka 2: Klasifikace prosazování zájmů municipalit

1)	nepřímé zprostředkování zájmů skrze zájmové asociace	severoevropský systém
2)	přímý přístup lokálních politiků do vyšších pater politického systému	jihoevropský systém
3)	polopřímý způsob prosazování zájmů skrze regionálního patrona	středoevropské státy

Zdroj: Autor na základě Kruntorádová, 2013: 165.

Legislativní zakotvení, reálná pozice a materiální aspekty lokální autonomie jsou předmětem diskuzí a tlaků mezinárodní úrovně, národní úrovně a úrovně substátních jednotek. Substátní jednotky tak musí své zájmy hájit. Zájmy mohou prosazovat rozdílným způsobem, ve vybraných referenčních zemích municipality své zájmy prosazují nepřímo skrze zájmové asociace (Kruntorádová, 2013). Předmětem práce je právě způsob hájení zájmů substátních jednotek na Islandu, v Norsku, Švédsku, Finsku a Dánsku.

Jako zájmovou asociaci hájící zájmy municipalit považuji takovou asociaci, jejíž členy jsou substátní jednotky nižší úrovně (municipality) a které svěřují asociaci takové kompetence, aby byla asociace schopna hájit zájmy municipalit. Municipality jsou nižší územně-správní jednotky, které disponují autonomií v rozhodování.

Island, Norsko, Švédsko, Finsko a Dánsko patří do severoevropského územně samosprávního systému, a tudíž vykazuje znaky zmíněné výše – zejména pak silné municipality a nepřímý způsob prosazování zájmů. Pro výzkum jsem vybral zmíněné země kvůli faktu, že bez diskuzí disponují velice silnými municipalitami a zároveň dominantně převládá nepřímý způsob prosazování zájmů skrze zájmové asociace.

Přidaná hodnota práce spočívá jednak v originalitě, kdy (alespoň autor nenašel) neexistuje jedinečná vícepřípadová studie srovnávající fungování zájmových asociací v severských zemích a jednak v tom, že analýza zájmových asociací jakožto instituci

prosazující lokální autonomii by mohla být cesta k uchopení samotné lokální autonomie. v neposlední řadě se lze výsledky výzkumu inspirovat a aplikovat na české prostředí.

Motivace zkoumání vychází z touhy a zvědavosti porozumět vztahům a rozložením sil v realitě lokální politiky ve vybraných zemích. Silné municipality a nepřímý způsob prosazování zájmů jsou specifickým znakem severského systému. Právě tento fakt vede autora k zamyšlení a výzkumu toho, zdali právě nepřímý způsob prosazování zájmů municipalit skrze zájmové asociace není důvodem k existenci silných municipalit. Autor si tak klade za cíl identifikovat postavení zájmových asociací a jejich úlohu při fungování lokální autonomie. Přáním autora také je nahlédnout na fenomén lokální autonomie právě skrze optiku zájmových asociací a díky tomuto pohledu jí porozumět a uchopit originálním způsobem.

Cíle, výzkumný záměr a metodologické zpracování

Stěžejním záměrem práce bude zjištění, zdali souvisí nepřímý způsob prosazování zájmů se silnými municipalitami. Na základě vlastní analýzy zájmových asociací ve vybraných zemích zjistím postavení zájmových asociací a jejich vztah k municipalitám. Výzkumná otázka:

Souvisí nepřímý způsob prosazování zájmů se silnými municipalitami?

Vzhledem k povaze výběru daného tématu práce a následné výzkumné otázce se bude jednat o kvalitativní výzkum. Pro tento typ výzkumu použiji vícepřípadovou studii (Drulák 2008, The Oxford handbook of political methodology 2008).

Metoda sběru dat a analýzy dat

Prvním podkladem pro výzkum budou dokumenty a fyzická data. Při sběru použiji zejména úřední dokumenty, archivní data a výstupy masových médií. Patří mezi ně zejména veškeré zákony (o municipalitách), výroční zprávy zájmových asociací, dokumenty statistických úřadů a ministerstev (Dočekalová 2010, 46; Hendl 2016, 204-205).

Pro účely výzkumu bude také použito standardizovaného strukturovaného dotazníku, jehož respondenty budou starostové/radní všech municipalit v referenčních zemích. Výběr respondentů není nahodilý, nýbrž starostové/radní jakožto nejvyšší exekutivní představitelé municipalit jsou jednak nejlépe obeznámeni s fungováním municipality a jednak disponují

nezaujatým pohledem zevnitř na fungování zájmové asociace. Dotazník bude zaměřen na vnímání reálného fungování zájmových asociací. Dotazník se bude skládat ze dvou částí, kdy první část bude tvořena zavřenými otázkami a druhá část otevřenými. Dotazník bude vytvořen tak, aby odhalil obecné zákonitosti v referenčních zemích, ale zároveň zde bude prostor pro zjištění případných odlišností v referenčních zemích (Hendl 2016, 164-174.)

Vlastní výzkum bude probíhat na základě analýzy zájmových asociací dle předem stanovených indikátorů. Zájmové asociace budu analyzovat na základě studia a kritického nahlížení na primární zdroje, tj, dokumenty vydávané samotnými zájmovými asociacemi, oficiální dokumenty municipalit, vlád, statistických úřadů a ministerstev a na základě vyhodnocení dotazníkového šetření. K potřebám analýzy jsem přejal kritéria autorského kolektivu Verhoest, Peters, Bouckaert a Verschuere, kteří definovali tyto aspekty získávání lokální autonomie (1.) legislativní, (2.) organizační a (3.) ekonomické.

Indikátory pro vlastní analýzu jsou následující:

1. legislativní indikátor – *Jaký statut mají zájmové asociace?; Jsou zájmové asociace uznané státem?; Podílí se zájmové asociace na legislativním procesu?; Jakým způsobem vybírají zájmové asociace zástupce do Výboru regionů?; Je členství v zájmové asociaci povinné?; Podílí se zájmové asociace na vyjednávání rozpočtu s centrální vládou?*
2. organizační indikátor – *Jaký je absolutní počet zájmových asociací municipalit v dané zemi? Jaký je podíl členských obcí v zájmové asociaci v dané zemi?; Jaký je absolutní počet obcí v zájmové asociaci?; Jak moc jsou členské obce rozdílné?*
3. finanční indikátor – *Jaký je rozpočet zájmové asociace?; Alokuje zájmové asociace dostatek finančních zdrojů obcím?*

Předpokládaná struktura práce

1. Úvod
 - 1.1. Aktuálnost, přidaná hodnota
 - 1.2. Vymezení problému
 - 1.3. Cíl, metodologie, metody
2. Teoretická část
 - 2.1. Prosazování zájmů
 - 2.2. Přímý způsob a nepřímý způsob
 - 2.2.1. Uvedení a srovnání příkladů vybraných evropských států
3. Empiricko-analytická část
 - 3.1. Analýza nepřímého prosazování zájmů municipalit ve vybraných státech severoevropského systému (na základě analýzy dokumentů a dotazníkového šetření)
 - 3.1.1. Legislativní dimenze
 - 3.1.2. Ekonomická dimenze
 - 3.1.3. Organizační dimenze
4. Závěr
 - 4.1. Jak lze výsledky interpretovat
 - 4.2. Možnosti pro další výzkum

Práce je rozdělena do dvou částí. První část práce je část teoretická, která vychází zejména z analýzy existující odborné literatury, která se zabývá vertikální typologií komunálních politických systémů, z analýzy způsobu přístupu municipalit na vládní úroveň a rešerší odborné literatury zabývající se lokální autonomií. Druhá část je empiricko-analytická. V této části práce analyzuje fungování zájmových asociací na základě čtyř indikátorů. První indikátor je legislativní, kde každá zájmová asociace bude podrobena analýze v těchto oblastech – *status ZA (zájmových asociací), uznání ZA státem, podíl ZA na legislativním procesu, výběr zástupců ZA do Výboru regionů*. Druhý indikátor je

ekonomický, který analyzuje ZA v oblasti *rozpočtové*. Třetí indikátor je organizační, kde budou ZA podrobeny analýze v těchto oblastech - *počet ZA v dané zemi, podíl členských obcí v ZA spolu s rozdílností členských obcí, absolutní počet obcí v ZA*. Analýzu doplní empirický kvantitativní výzkum prováděný ve všech municipalitách daných zemí. Empirický výzkum bude probíhat dotazníkovým šetřením pomocí standardizovaného dotazníku, jehož respondenty budou starostové/radní obcí.

Základní literatura

Publikace

Evropská lokální politika. *Evropská lokální politika / Petr Jüptner, Martin Polinec, Kamil Švec a kol. ; recenzent Lukáš Valeš*. 2007. ISBN 9788025411872.

Evropská lokální politika. *Evropská lokální politika. 2 / Petr Jüptner, Martin Polinec a kol. ; recenzenti Vlastimil Fiala, Lukáš Valeš*. 2009. ISBN 9788025435106..

GOLDSMITH, M. (1992). Local Government. Urban Studies. Vol. 29, no. 3, 393-410 s. ISSN:

1360-063X.

HEINELT, H.; HLEPAS, N.-K. (2006). Typologies of Local Government Systems. In BÄCK, H.,

HEINELT, H., MAGNIER, A. (eds.). The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. 392 s. ISBN 3-531-14574-6.

The Oxford handbook of political methodology. *The Oxford handbook of political methodology / edited by Janet M. Box-Steffensmeier, Henry E. Brady and David Collier*. 2008. ISBN 9780199286546.

DOČEKALOVÁ, Pavla a Kamil ŠVEC. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 9788024729404.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026209829.

Články

Kruntorádová, I. (2013). Regionální patron jako fenomén reprezentace zájmů. *Acta Politologica*, 5(2), 161-177.

Kruntorádová, I. (2015), Zkoumání finanční autonomie municipalit z perspektivy politické vědy. *Politologická revue* (), 91-118.

Prameny pro analýzu ZA

webové stránky jednotlivých ZA

dotazník

dokumenty vydávané ZA

11 Seznam příloh

Příloha 1: Email dotazník	66
Příloha 2: Dotazník.....	67
Příloha 3: Výsledky dotazníku	69
Příloha 4: Email finanční zdroje.....	73
Příloha 5: Srovnání odpovědnosti politických systémů Dánska, Norska, Finska a Švédska v letech 1996-2016	74

12 Přílohy

Příloha 1: Email dotazník

Dear Sir or Madam,

I am writing you regarding a short survey (it will take less then 5 minutes) about the role of the Association of Local Authorities in the political system.

I am conducting the survey as a part of my bachelor thesis and the data retrieved will be used for academical purposes only. I am a student of the final year of my bachelor degree. My study of interest is local governance and municipal association and the role of Associations of Local Authorities in political process.

I kindly ask for your help and fill in the survey. Your help will be highly appreciated. It will take less then 5 minutes to finish the survey and the data will be really helpful! **The link to the survey:**

In case you would like to know the results of my survey and findings of my thesis I will be more than happy to do so. Please reply to this email (59433333@fsv.cuni.cz) and I will send you the results immediately after I finish my thesis.

Thank you very much for your time and answer.

Yours Faithfully,

Michal Hinda

Příloha 2: Dotazník

The Role of The Swedish Associations of Local Authorities and Regions

11/07/2018, 00:08

The Role of The Swedish Associations of Local Authorities and Regions

Author is a student of the last year of his studies at Institute of Political Science at Charles University in Prague

*Povinné pole

A survey conducted as a part of Bachelor thesis

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
Charles University in Prague

1. Position in the Association (voluntary)

The Role of Municipal Association

2. Lobbying tactics *

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
Association is in direct contact with government officials	☐	☐	☐	☐	☐
Association is invited to help to draft legislation	☐	☐	☐	☐	☐
Association research/technical information is presented to government officials	☐	☐	☐	☐	☐
Association is in contact to Parliament/Congress members	☐	☐	☐	☐	☐
Association engages in demonstrations/protests	☐	☐	☐	☐	☐
Association runs campaigns	☐	☐	☐	☐	☐
Association speaks to press	☐	☐	☐	☐	☐
Association mobilizes public awareness	☐	☐	☐	☐	☐

3. Association tries to influence **Označte jen jednu elipsu na každém řádku.*

	Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
the political core of legislative act	☐	☐	☐	☐	☐
technical points in the public policy	☐	☐	☐	☐	☐

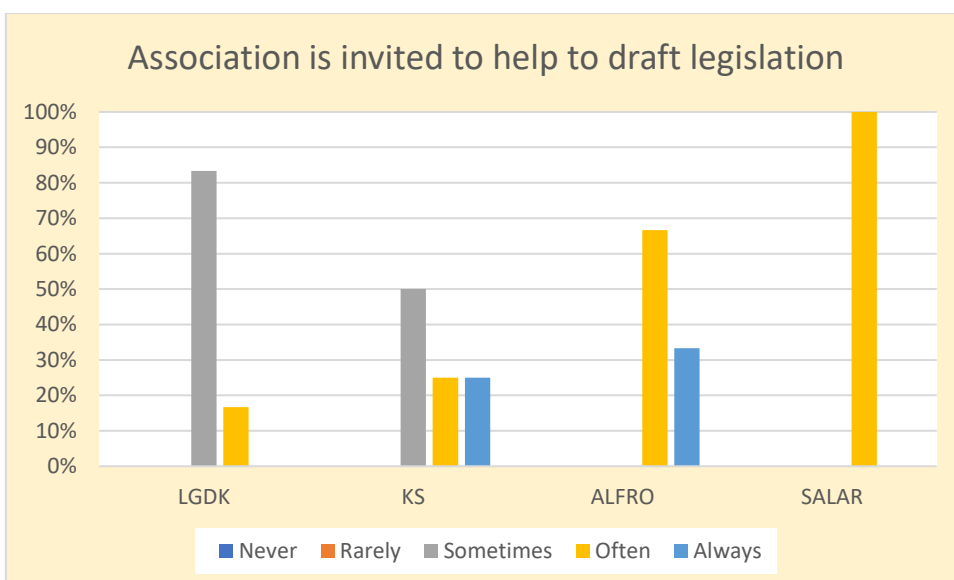
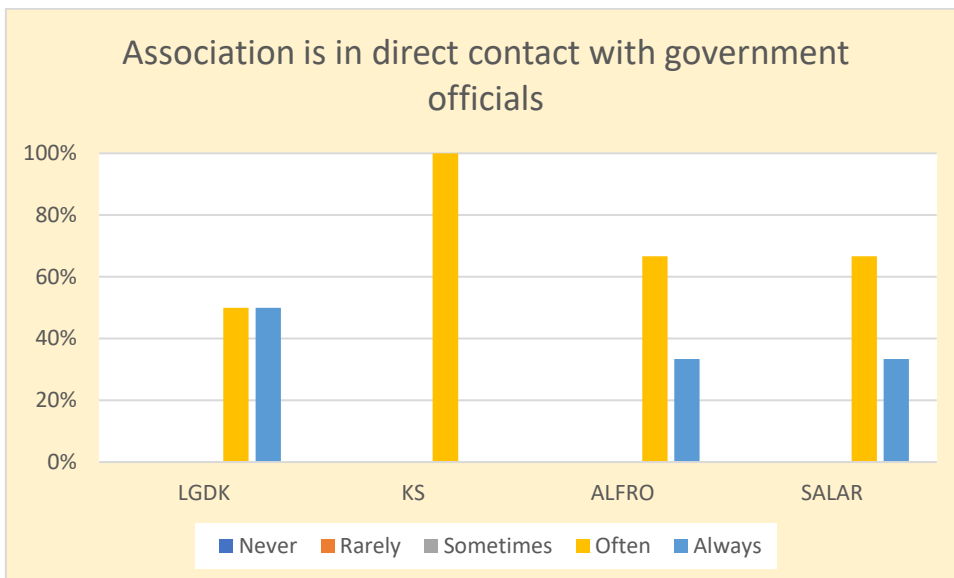
4. On a scale 1 to 5 estimate what is the issue characteristics of the Association*Označte jen jednu elipsu.*

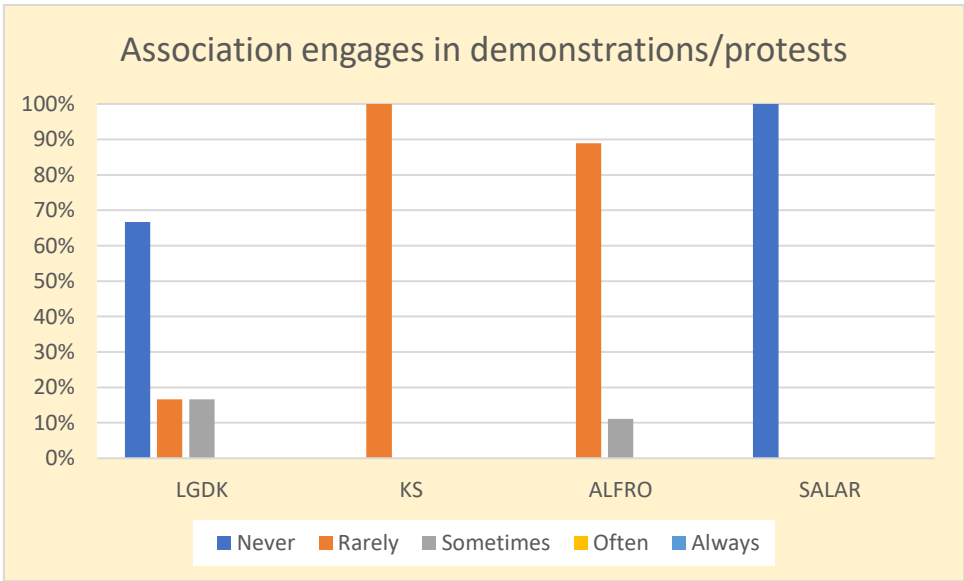
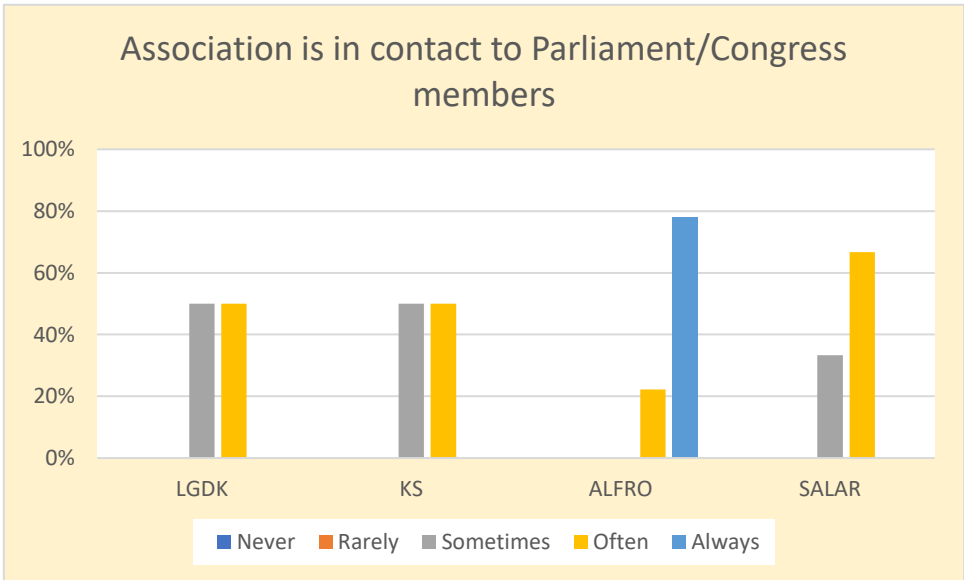
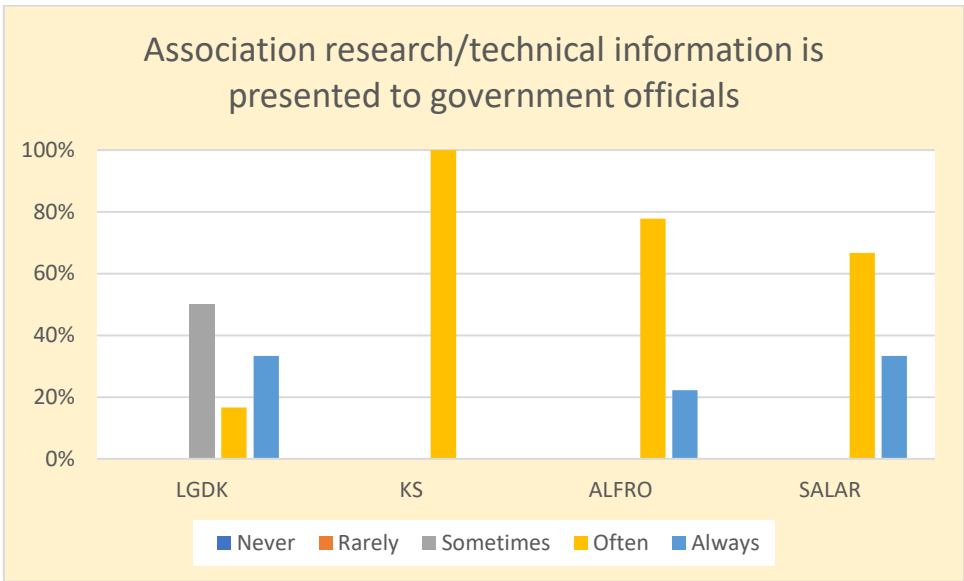
	1	2	3	4	5
no policy implications (policy affects large number of actors)	☐	☐	☐	☐	☐
far reaching policy-implications (issue affects small number of actors)					

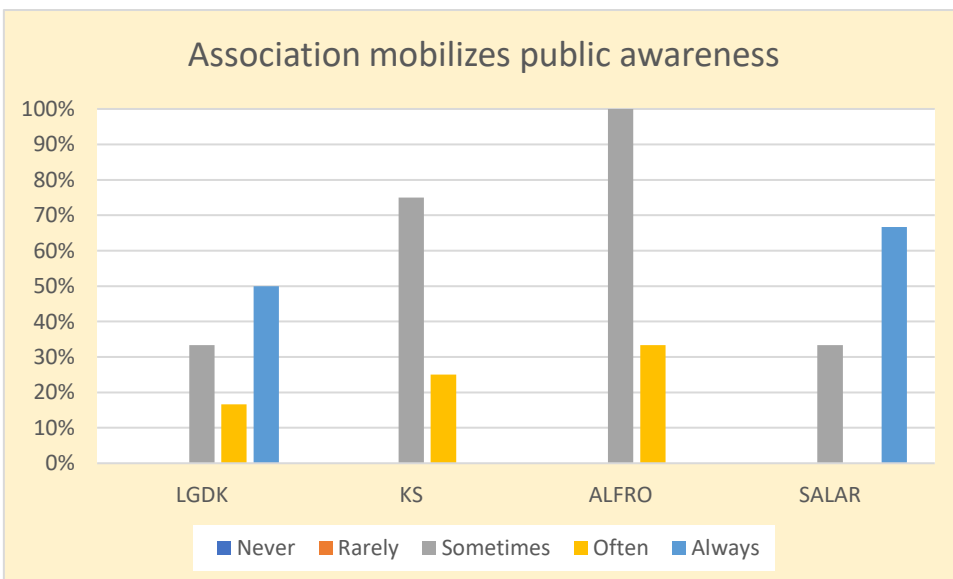
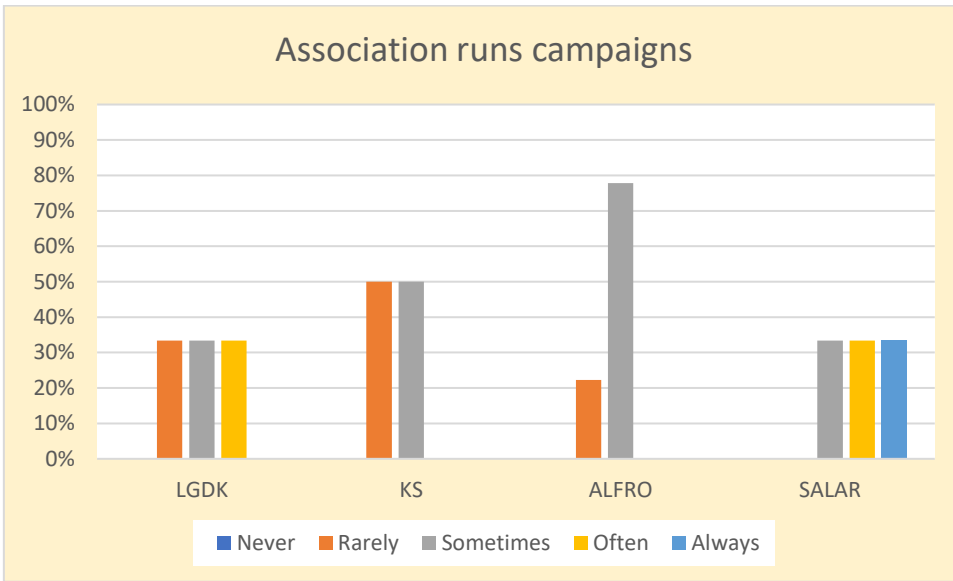
Thank you very much for taking part in the survey.**5. I would like the results to be sent to this email:**

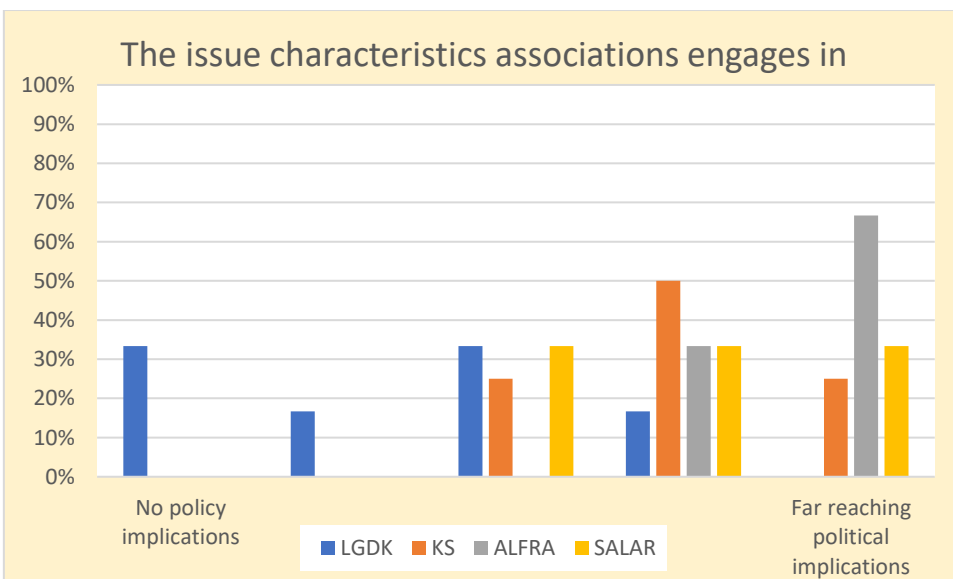
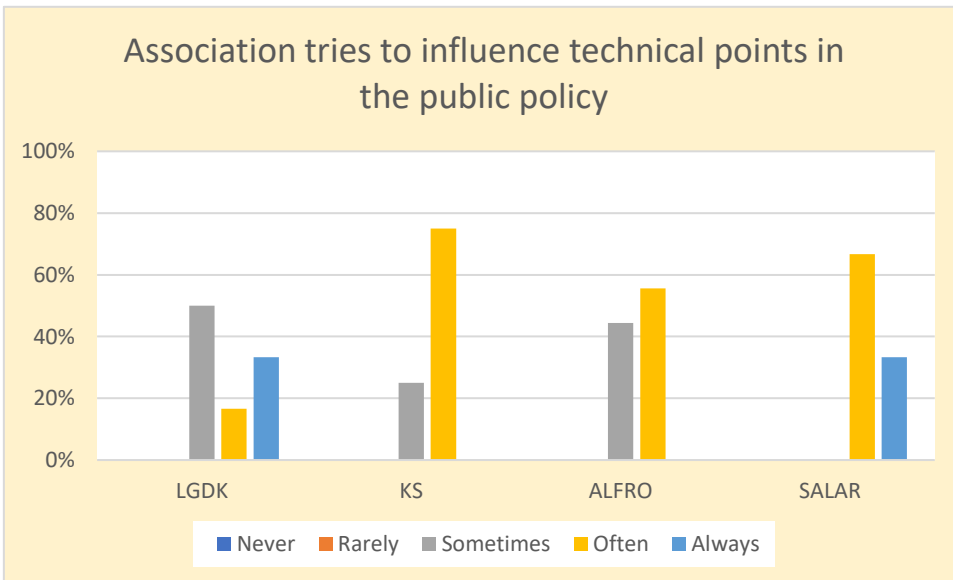
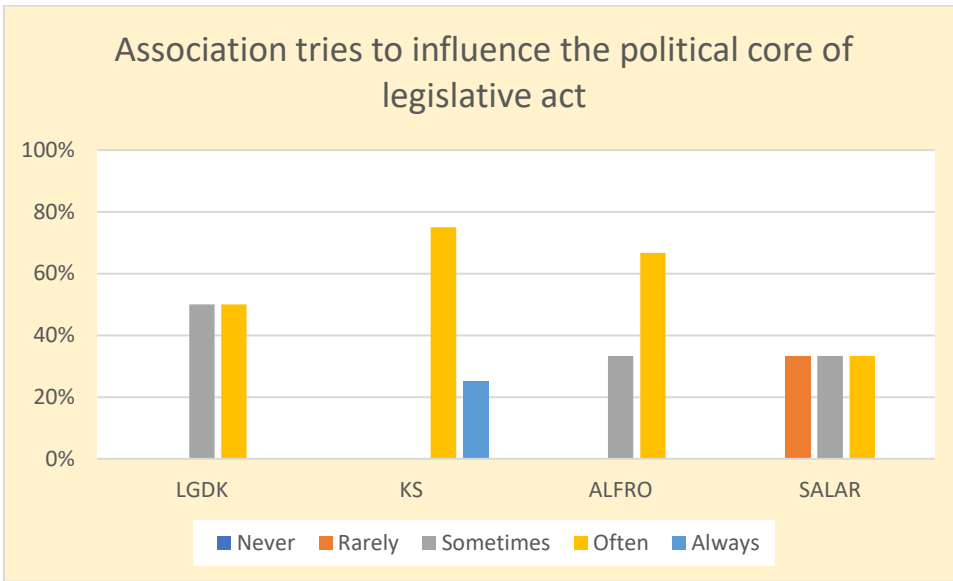
The contact of the author59433333@fsv.cuni.cz

Příloha 3: Výsledky dotazníku

Příloha 4: Email finanční zdroje

Dear Sir or Madam,

I am writing you concerning my bachelor thesis project. As the topic of my bachelor thesis is the role of Municipal Association in the political process I am contacting you as the specialist in the field of my study.

One part of my research uses a statistical data describing the financial resources of the Association as one of the source of indicator of Association characteristics.

Unfortunately I could not find any data concerning the Association budget and financial report and therefore I am contacting you. Could you please either send me a link to a report wo I could retrieve the data by myself or to send me the data?

I specifically need three main statistical data:

- 1) What is the total budget the Association work with.
- 2) What are the expenses for administration.
- 3) What are the other expenses of the Association.

Thank you very much for your time and answer!

Please be sure that all the data will be used for academical use only.

Yours Faithfully,

Michal Hinda

Příloha 5: Srovnání odpovědnosti politických systémů Dánska, Norska, Finska a Švédska v letech 1996-2016

		1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Country/Territory	WBCode	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank
Denmark	DNK	96,00	95,52	97,51	99,00	99,50	100,00	100,00	100,00	97,12
Finland	FIN	95,00	95,02	99,50	99,50	99,00	99,52	99,52	97,12	96,63
Norway	NOR	97,50	96,02	95,52	97,01	96,52	98,56	98,56	99,04	100,00
Sweden	SWE	95,50	98,01	98,51	98,51	98,01	99,04	96,63	96,63	98,56

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Country/Territory	WBCode	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank
Denmark	DNK	99,04	97,63	97,63	97,18	99,06	99,53	97,04	97,54	98,03
Finland	FIN	96,63	96,68	96,68	96,24	96,71	97,18	97,54	96,55	99,01
Norway	NOR	100,00	99,05	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Sweden	SWE	98,56	98,58	98,10	99,53	99,53	99,06	99,51	99,51	99,51

červená barva - nejnižší percentil, zelená barva - nejvyšší percentil

Zdroj: Autor na základě Worldwide Governance Indicators, ©2018

